

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA DERSİNİN GENEL AMAÇLARININ
ULAŞILABİLİRLİK DÜZEYİ HAKKINDA ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yasemin ERTÜRK TEMİZKAN

OCAK -2011

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA DERSİNİN GENEL AMAÇLARININ
ULAŞILABİLİRLİK DÜZEYİ HAKKINDA ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ
(ORTA KARADENİZ ÖRNEĞİ)

Yasemin ERTÜRK TEMİZKAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Aydın KILIÇASLAN

OCAK -2011

TRABZON

TEZ ONAY SAYFASI

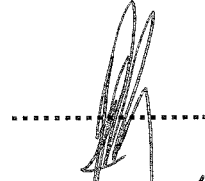
KTÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu çalışma jürimiz tarafından Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 10/02/2011

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Aydın KILIÇASLAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Fazlı SOLMAZ

Üye : Yrd. Doç Dr. Taner ALTUN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Doç. Dr. Haluk ÖZMEN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Yasemin ERTÜRK TEMİZKAN

28.12.2010

0.SUNUŞ

00. ÖNSÖZ

Coğrafya ile insan hayatı arasında doğrudan ve çok sıkı bir ilişki vardır. Coğrafya bilgisi insan hayatını kolaylaştırır, hayata, topluma ve çevreye bakış açısını değiştirir, geliştirir. Coğrafyanın hayatın bir parçası olduğu ve coğrafi bilgilerin zaman ile mekân kısıtlaması olmadan kullanılabilmesi coğrafya öğretiminin önemini ortaya koyar. Ne yazık ki, ortaöğretimde coğrafya dersi hak ettiği ilgi ve alakayı öğrenciler tarafından görememekte, sıkıcı ve ezber bir ders olarak görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı ortaöğretimde coğrafya dersinin genel amaçlarına ulaşılabilirlik düzeyinin yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Bu araştırma, 2005 yılında yenilenen Ortaöğretim Coğrafya dersinin Genel Amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyleri hakkındaki öğretmen görüşlerinin belirlenebilmesi için yapılmıştır. Genel amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının belirlenmesi için öğretmenlerin bu konudaki fikirleri tespit edilmiştir. Programın amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyinin artırılması için önerilerde bulunulmaya çalışmıştır.

Araştırmamın her aşamasında bana yardımcı olan, desteğini hiç eksik etmeyen, danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Aydın KILIÇASLAN'a, tezimin her aşamasında bilgilerini benden esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Taner ALTUN'a tezimin konusunun seçiminde beni yönlendiren hocam Doç. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU'a, araştırmamda desteğini benden esirgemeyen hocalarım Yrd. Doç. Dr. Fazlı SOLMAZ ve Öğr. Gör. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ'e ve çalışmamda yardımlarına başvurduğumda beni kırmayan, değerli zamanlarını bana ayıran tüm Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyelerine sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmamın başından beri maddi ve manevi desteğini esirgemeyen değerli babam Mahmut ERTÜRK'e, tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan eşim Uzman Biyolog Mehmet TEMİZKAN'a, ve aileme zorlandığım anlarda yardımına koştukları için ve yükümü paylaştıkları için sonsuz minnetlerimi sunarım.

Yasemin ERTÜRK TEMİZKAN

Trabzon, Aralık 2010

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ.....	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1.0.GENEL BİLGİLER.....	4-7
1.1.Araştırmanın Amacı.....	4
1.2. Araştırmanın Problemi.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sayıtlıları.....	5
1.5. Araştırma Sınırlılıkları.....	6
1.6. Tanımlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.Program Geliştirme ve Program Geliştirmenin Tarihi Gelişimi.....	8
2.2. Ülkemizde Program Geliştirmenin Tarihi Gelişimi.....	10
2.2.1.Harf İnkılâbına Kadar Olan Dönem (1923-1928).....	11
2.2.2.1960'lı Yıllara Kadar Olan Dönem (1928-1960).....	11
2.2.3. Modernleşme Dönemi (1960-1984).....	11
2.2.4.Kapsamlı Program Geliştirme Faaliyetleri (1984-).....	13
2.3.Öğretim Programları İçinde Genel ve Özel Amaçlar.....	14
2.3.1.Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları.....	15
2.3.2.Özel Amaçlar.....	16
2.4.Orta Öğretim Amaçları.....	16
2.5.Orta Öğretim Coğrafya Programı, Coğrafya Programının Kısa Tarihsel Gelişimi, Bugünkü Durumu Ve Genel Amaçları.....	18
2.5.1. 1942 Yılı Coğrafya Öğretim Programı.....	19
2.5.2. 1957 Yılı Coğrafya Öğretim Programı.....	20

2.5.3.1971 Yılı Coğrafya öğretim Programı.....	20
2.5.4.1973 Yılı Coğrafya Öğretim Programı.....	22
2.5.5. 1983 Yılı Coğrafya öğretim programı.....	23
2.5.6.1992 ve 1993 Yılı Coğrafya öğretim Programları.....	24
2.5.7. 2005 Coğrafya Öğretim Programına Amaçlar ve Ülkemizde Orta Öğretim Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçları.....	25
2.6.Dünya’da Orta Öğretim Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçları.....	32
2.6.1.Amerika Birleşik Devletleri.....	32
2.6.2. İngiltere.....	34
2.6.3. Avustralya.....	35
2.6.4. Danimarka.....	36
2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	41-47
3.1.Metot (Yöntem) ve Metodoloji.....	41
3.2. Araştırmanın Modeli.....	41
3.3. Araştırmanın Evreni.....	43
3.4. Araştırmanın Örneklemi.....	43
3.5. Veri Toplama Aracı.....	45
3.5.1. Öğretmen Anketi.....	46
3.6.Verilerin Analizi.....	46
3.6.1 Güvenilirlik Analizi.....	46
3.7. Uygulamayla İlgili Pilot Çalışma.....	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	48-71
4.1.Ülkemizde Orta Öğretim Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçlarının Gruplandırılması.....	48

4.2. Ölçekteki Sorular Hangi Alt Problemle İlgili ?.....	50
4.3. Öğretmen Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	53
4.3.1. Öğretmenlerin Değişen Özelliklerinin Cevapları Üzerindeki Etkisi.....	53
4.4 Kişisel Bilgilerin Alt Problemler İle Karşılaştırılması.....	64

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.TARTIŞMA.....	72-79
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80-83
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	84-88
EKLER.....	89-95
ÖZGEÇMİŞ.....	96

ÖZET

Orta ğretim coğrafya dersinin genel amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyinin istenilen seviyeye ulaşmadığı düşünülmüştür. Bu sebeptendir ki; 2005 yılında orta ğretim coğrafya dersinin genel amaçları tekrar gözden geçirilerek yenilendi. Bu araştırmanın amacı, orta ğretim coğrafya dersinin genel amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyini, ğretmen görüşlerini alarak belirlemektir.

Araştırma da nicel araştırma modeli kullanılırken, araştırma yöntemi olarak tarama, araştırma tekniğı olarak anket kullanılmıştır. Araştırma 2009-2010 eğitim ğretim yılında orta Karadeniz illerinde (Sinop, Samsun, Ordu, Tokat, Çorum, Amasya) görev yapan 100 coğrafya ğretmeni ile gerçekleştirilmiştir.

Öğretmenlere uygulanan anketler analiz edilmiştir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar birbirine yakın olup, çok zıt cevaplara rastlanmamıştır. Araştırmanın sonucunda orta ğretim coğrafya ğretmenlerinin, coğrafya dersinin genel amaçlarına kısmen de olsa ulaşıldığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orta ğretim, genel amaçlar, ulaşılabilirlik düzeyi

ABSTRACT

It is argued that accessibility of general aims in geography lecture of the secondary education was not enough level. For this reason general aims in geography lecture of the secondary education were revised and renewed in 2005. The main aim of this working is to determine accessibility level of general aims in geography lecture of the secondary education in respect to the teacher's opinions.

In the study quantitative research method, literature review and questionnaire technique were used. Working was carried out in 2009-2010 semester, by 100 teachers in the Middle Blacksea cities. (Sinop, Samsun, Ordu, Tokat, Çorum, Amasya) The questionnaires analyzed and reliability of answers was controlled. Answers of teachers are close each other and there is no opposite answer. Consequently teachers think that they partly satisfy general aims in geography lecture.

Keywords: Secondary education, general aims, accessibility level

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.	Demografik Bilgilere İlişkin Dağılımlar	44
Tablo 2.	Genel Amaçlar İle İlişkili Olan Anket Sorularının Gösterilmesi	52 -53
Tablo 3.	Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Durumu	54
Tablo 4.	Ankete Verilen Cevapların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması	55
Tablo 5.	Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Deneyimine Göre Durumu	56
Tablo 6.	Ankete Verilen Cevapların Öğretmenlerin Mesleki Deneyimine Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 7.	Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Alana Göre Durumu	58
Tablo 8.	Ankete Verilen Cevapların Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölümlere Göre Karşılaştırılması	59
Tablo 9.	Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Durumu	60
Tablo 10.	Ankete Verilen Cevapların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 11.	Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatine Göre Durumu	63
Tablo 12.	Ankete Verilen Cevapların Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatine Göre Karşılaştırılması	64
Tablo 13.	Genel Amaçların Öğretmenlerin Mesleki Deneyime Göre Karşılaştırılması	65
Tablo 14.	Genel Amaçların Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması	66
Tablo 15.	Genel Amaçların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölümlere Göre Karşılaştırılması	66
Tablo 16.	Genel Amaçların Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Karşılaştırılması	67
Tablo 17.	Genel Amaçların Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatine Göre Karşılaştırılması	68
Tablo 18.	Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerinin Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyi Hakkındaki Görüşlerine Etkisi	69

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB :Milli Eğitim Bakanlığı
TTK : Talim Terbiye kurulu
SBS : Seviye Belirleme Sınavı
NGS : Amerika Ulusal Coğrafya Standartları
T : Testin Hotelling's Hesap Değeri
P : Testing Olasılık Değeri
—
X : Aritmetik Ortalama
Ss : Standart Sapma
N : Kişi Sayısı

GİRİŞ

Eğitim, en geniş anlamda, eylem ve harekete sahip olan bütün canlıları ilgilendiren bir kavram olması yanında, özellikle insanı istenilen amaçlara uygun olarak yetiştirme süreci olarak tanımlanır. İnsanı hayata hazırlayan bu süreçte amaçlı ve planlı bir yapılandırma vardır. Bu doğrultuda bedensel ve zihinsel boyutta hedeflenen davranışlar kazandırılır.

Eğitim, insanlık için tarih boyunca toplum yaşamının en önemli parçası olarak görülmekle birlikte; tarihsel süreç içinde eğitime farklı anlamlar ve işlevler yüklenmiştir. İnsanlığın üretime ve yerleşik hayata adımını atmasıyla birlikte kurumsallık kazanan eğitim, bilinçli, sistemli ve planlı bir yapıya kavuşmuş, toplum hayatının vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir.

Günümüzde ülkelerin birçoğu bütçesinden en fazla payı eğitime ayırmaktadır. Dünyadaki 207 ülke içinde eğitimin belli bir aşamasını zorunlu tutan 185 ülke vardır (Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, 2004). Devlet adamları zorunlu eğitimin süresini arttırmaya çalışmaktadır. Bundan dolayı eğitimin planlı bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle profesyonel anlamda eğitimin planlı, organize olması gerekliliği eğitimin her aşamasının programa bağlanmasını zorunlu kılmaktadır (Küçükahmet, 2001:8).

Eğitim programı, öğrencilerde beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanabilir. Varış (1997:14), eğitim programını, “bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetler” olarak tanımlamakta ve diğer yazarlar arasında yapılan “eğitim programı” tanımının, küçük farklar dışında birbirlerine benzedikleri görülmektedir

Eğitim programı, bir taraftan ülkenin eğitim politikasıyla, diğer taraftan da uygulama alanıyla yakından ilişkili olup, aslında her ikisini birleştiren bir köprü niteliğindedir. Bir programın toplumdan veya toplumsal yapıdan ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Çünkü yetiştireceği bireyler toplumun birer üyesi olacak ve toplumda yaşayacaklardır. Bu kişiler

toplumun ihtiyaçların cevap vereceklerdir. Bu nedenle, birey ve toplumun ihtiyaç analizinin iyi yapılması gerekmektedir. Eğitim ve öğretimin başarıya ulaşmasında en büyük pay eğitim programlarına aittir ve eğitim-ğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tüm kurumlar için büyük önem taşır.

Eğitim programlarının bu kadar önemli olmasına rağmen günümüzde programlarla ilgili bazı temel problemler yaşanmaktadır. Her geçen gün eğitim alanında yeni uygulamalar ortaya çıkmakta, eğitim-ğretim yaklaşımlarında değişiklikler olmaktadır. Bu gelişmeler ülkemizdeki eğitim ve ğretim faaliyetlerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Yeni Sosyal Bilgiler Programı, uygulanan diğer ğretim programlarını tamamlayan bir özellik gösterse de kendine özgü öncelikleri bulunabilir. Günümüzde bu program üzerine değerlendirme çalışmaları yapılsa da, bu çalışmaların yeterli olduğu söylenemez.

Eğitim programları, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu uzmanlarınca hazırlanır, incelenir ve kabul edilir (Doğanay, 2002:325). Bu uzmanlar eğitim programlarını bazen değiştirir, geliştirir ve yenilerler. Eğitim programlarını geliştirmek bir zorunluluktur. Çünkü bilim ve teknik hızlı bir şekilde ilerlemekte; bilgiler yenilenmektedir. Zorunlu eğitimin süresi artmakta, insan hakları ve demokrasi alanında hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Böylelikle toplum hayatında değişiklikler olmaktadır. Günümüz dünyasını anlamak ve anlamlandırmak için eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi gerekmektedir.

Coğrafya, coğrafı yeryüzünde meydana gelen olaylar ile insanlar arasındaki karşılıklı ilişkileri ve bu ilişkilerin dağılış ve nedenlerini- sonuçlarını ele alan bir bilimdir. “Coğrafı Yeryüzü” denildiğinde, bütün canlılarla insanların birlikte yaşadıkları, atmosfer, litosfer ve hidrosferden oluşan üç boyutlu bir hacim anlaşılır. Bu geniş alanda gerçekleşen birçok karmaşık olayın bir bölümü, doğal olarak meydana gelen, insanla doğrudan ilişkisi olmayan olaylardır. Büyük kısmı ise insan ile ilişkilidir ve bu nedenle coğrafyanın da konusunu teşkil ederler.

Coğrafya, sadece yerlerin isimlerini ezberlemek ve bunların dünya üzerindeki konumlarını göstermek değildir. Ülkeler, Coğrafya'yı, kendi refah seviyelerini arttırması üzerinde önemli bir faktör olarak görmelerinin yanında, uluslararası nüfuz alanlarını genişletmeleri, değerlerini ve politikalarını tüm dünya geneline yaymaları, giderek rezervleri azalan dünya enerji kaynaklarını kontrol etme isteklerini ve dünya hakimiyetini sağlama çalışmaları adına adeta bir anahtar olarak kullanmakta oldukları görülmektedir. Günümüz modern coğrafya anlayışı, bugünkü durumu incelemekle kalmayıp, gelecekte meydana gelebilecek durumlar üzerinde de durur. Öğrencilerin kendi çevrelerinde olanları anlamalarına ve insanların çevre ile etkileşimleri hakkında bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olur. Yerlerin isimlerini, konumlarını ve özelliklerini bilmek, coğrafyanın eğitiminin temelini oluşturan unsurlardan olup, çok büyük ve oldukça büyüleyici öğrenme alanının bir parçasıdır.

Eğitim ve öğretim programları ve ilgili çalışmanın da konusu ile bağlantılı olarak sosyal bilgiler içinde önemli bir yere sahip olan coğrafya dersinin de önemli bir yeri vardır. Coğrafya dersi ortaöğretimde özellikle dünyanın ve fiziki çevrenin tanınması ve doğa olaylarının anlamlandırılması konusunda önemlidir. Farklı yerlerde yaşayan, farklı kültürlere sahip insanlarla ilişki kurmamızı ve çevremizdeki diğer canlıları tanımamızı sağlar. Etrafımızda meydana gelen olayları çözümlemede yani olayların sebep ve sonuçlarını meydana çıkarmak coğrafyanın görevidir.

Öğrencilerin sosyal bilimler alanında eğitim alması ve düşünme süreçlerini geliştirmesinde coğrafya dersinin, eğitim sistemi içinde tamamlayıcı bir rolü vardır. Bu doğrultuda Türkiye'de 2002 yılından beri eğitim konusunda önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişim ilköğretimden başlayarak programların yenilenmesiyle devam etmiştir. Coğrafya gibi bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda programın değiştirilmesi daha da önem kazanmıştır. Yenilenen coğrafya programı beraberinde pek çok yenilikte getirmiştir. Bunlardan en önemlisi coğrafya algısı ve çağdaş coğrafyanın içeri ile örtüşecek şekilde coğrafya ile neyin kazandırılacağı programla netleştirilmiş ve amaç "coğrafi bilinç" kazandırmak şeklinde belirlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1.Araştırmanın Amacı

Coğrafya dersi eğitimi konusunda çeşitli tartışmalar sürmekle birlikte, geleneksel eğitim anlayışına yönelik eleştiri ve tartışmalar da söz konusudur. Bugün en ücra bir okulda bile bir ya da birkaç fizik, kimya, biyoloji ve dil laboratuvarı bulunmasına karşın, imkanları en gelişmiş özel okullarda dahi coğrafya dersi veya diğer sözel dersler için bir tek özel derslik bulunmamaktadır. Bunun yanında ders içinde kullanılacak araçlar da son derece yetersizdir. bu nedenle coğrafya eğitimi konusundaki tartışmaların bazıları günümüz bilgi ve teknolojisinden yararlanarak eğitimdeki kaliteyi arttırmak üzerine yoğunlaşmıştır. (Gökçe, 2008).

Bu araştırmanın amacı; orta öğretim coğrafya dersinin genel amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyini öğretmen görüşlerinden yararlanarak tespit etmektir.

1.2. Araştırmanın Problemi

Orta Öğretim Coğrafya öğretiminin genel amaçlarına ulaşma düzeyi hakkındaki öğretmen görüşleri nelerdir?

Araştırmanın amacına ulaşması için cevaplandırılmaya çalışılacak alt problemler ise şunlardır:

1-Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin ‘‘ Bilinçli Yurttaşların Yetiştirilmesi Bilgisine Ulaşma Düzeyi ‘‘ hakkındaki görüşleri nelerdir?

2-Ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin ‘‘ Yaşadıkları Çevreyi Tanıma ve Çevrede Gelişen Coğrafi Olayları Anlama Düzeyi’’ hakkındaki görüşleri nelerdir?

3- Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin ‘‘ Coğrafi Çevre ile İnsan İlişkisi ve Birbirlerine Olan Etkileri Bilgisine Ulaşma Düzeyi’’ hakkındaki görüşleri nelerdir?

4- Orta retim coğrafya ğretmenlerinin ‘‘ eşitli ülke ve Kültürler Tanıma Bilgisine Ulaşma Düzeyi’’ hakkındaki görüşleri nelerdir?

5- Orta retim coğrafya ğretmenlerinin ‘‘ eşitli Coğrafı Becerileri Kazanma Düzeyi’’ hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın nemi

Toplumların temel hak ve sorumluluklarını bilen, insanlar arası ilişkilerini geliştirebilen, belirli bir ekonomik görüş kazanmış, ülkesinin jeopolitik, sosyal, ekonomik ve siyasi önemini bilen, ağdaş bireylere her zaman ihtiyacı vardır. Bu bireylerin yetişmesinde etkin bir coğrafya eğitiminin rolü büyüktür. Ancak, günümüzde coğrafya öğretiminin verimini ve ehemmiyetini azaltan bazı faktörler bulunmaktadır. Müfredat programı, ders kitapları, araç gereç yetersizliği ve sınıfların durumu ile kullanılan teknik ve yöntemler bunların başlıcalarıdır. Coğrafyayı etkili ve çekici bir hale getirmek, yaşanan olumsuzlukları çağın şartlarına göre düzeltmekle mümkün olacaktır. Amaca uygun bir müfredat programının hazırlanması başta gelen düzenlenme olmalıdır. Okullarda sınıf mevcutları azaltılmalı, mümkünse coğrafya laboratuvarları oluşturulmalıdır. Eksik araç gereçler temin edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca ğretmenlerin modern ğretim teknik ve yöntemleri kullanmaları sağlanmalıdır.

Tüm bu süreçler ise Milli Eğitim Bakanlığının genel ve özel amaçlarının yeniden gözden geçirilerek çağın şartlarına uyum sağlaması ile mümkün olmaktadır. Aynı zamanda program geliştirme süreçlerinin iyileştirilmesi, coğrafya ders müfredatının bilimsel ve ğrenci verimliliğini arttıracak nitelikte olmasını gerektirir. Kısaca tüm bunlar coğrafya eğitimi ile ilgili özel ve genel amaçlarının belirlenmesinin yanında, etkin şekilde uygulanması ve ğretmen ile öğrencilerin kolay ulaşabilirliğinin sağlanması ile mümkün olabilmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

Anket istekli kimselere uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan okullar bunu gönüllü olarak yapmışlardır.

Uygulama sonunda anketin güvenirliliği istatistiksel yollarla saptanmıştır.

Okul, öğretmen, ve özellikler bakımından üzerinde çalışılan gruplar evreni temsil edecek durumdadır.

Çünkü:

a) Araştırmaya katılan okullardaki öğretmenler şans yoluyla belirlenmiştir ve sayı bakımından yeterli olacaktır.

b) Alınacak okullardaki tüm öğretmenler çalışmaya katılacaktır.

1.5. Araştırma Sınırlılıkları

1. Anket uygulaması Orta Karadeniz Bölgesinde (Tokat, Çorum, Sinop, Amasya, Samsun Ordu) yapılmıştır.

2. Araştırma ulaşılabilen 100 öğretmen ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Orta Öğretim: 15–17 yaş grubunu kapsayan, öğrencilere bir meslek kazandırmayı ve onları yükseköğretim kurumlarına hazırlamayı amaçlayan eğitim devresidir. Ülkemizde ortaöğretim kurumları dörder yıllık liselerdir. Liseler programlarına göre; lise, teknik lise ve meslek liseleri gibi adlar alır (Halaç, 1998,). Bu öğretim kademesi özel okullar hariç parasızdır.

Eğitim Programı: Genel anlamda bir eğitim programı, öğrenme-öğretme etkinliklerini içeren bir plandır. Koopman’a göre “Eğitim programı bir kültür ölçüsüdür” Spears ise, “Programın, öğretmenin kafasında ve kalbinde olduğu unutulmamalıdır” demektedir (Varış 1988:17 Aktaran, Nas 2000:40).

Öğretim Programı: Varış(1994: Aktaran: Doğanay vd. 2002:4), öğretim programlarını; “Belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerilerin eğitim programlarının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır” biçiminde açıklayarak bunların, eğitimin amaçları doğrultusunda planlı bir şekilde uygulanan programlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Ders Programı: Yunanca bir kelime olan “program”; genel olarak “yapılması gereken bir işin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanını ve nasıl yapılacağını gösteren bir tasarı” anlamına gelmektedir. “Eğitim ve öğretim” işi de programlı olarak yapılması gereken önemli bir iştir. Çünkü toplumların ideal olarak benimsedikleri eğitim hedeflerine ulaşabilmeleri, bu alandaki çalışmaları belli programlara uygun olarak sürdürmelerine bağlıdır (Küçükkaragöz, 1997: 54)

Coğrafya: Doğal çevre unsurlarını ve bu unsurlarla insan arasındaki karşılıklı etkileşimi sebep sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilimdir. (Gökçe, 2008:1).

Coğrafya Eğitimi: Çeşitli coğrafi olayların sebep-sonuç ilişkisi içerisinde yeryüzü, canlılar ve insan hayatı üzerindeki etkilerini, bu olayların dağılışlarını ve bu dağılışın nedenlerini öğretmek v.b. amaçlarla verilen eğitimidir. (Seçmeli Coğrafya Ders Programları, 1992: 78)

Coğrafyanın Konusu: Coğrafya temelde doğa ve yeryüzü şekilleri ile ilgiliymiş gibi görülürken, bu ortamın içinde yaşayan insanlar ve ilişkilerini de konu edinmektedir.

Coğrafya Öğrenmenin Gerekliliği: İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek ve yaşam düzeylerini yükseltebilmek için bazı bilgilere ihtiyaç duyarlar. İşte bu bilgilerden bir kısmı da coğrafi bilgilerdir ve bunlar coğrafya dersinde öğrenilir. (MEB, 2005).

Genel Amaçlar: Planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yolu ile kazandırılması kararlaştırılan davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye uygun olan bir özelliktir. (ERTÜRK,1972:24)

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.Program Geliştirme ve Program Geliştirmenin Tarihi Gelişimi

Eğitim programı, ülkenin eğitim politikası, teorisiyle diğer taraftan uygulama alanıyla yakından ilişkili olup, uygulama ile milli eğitim politikasını birleştiren bir köprü niteliğindedir. Bir programın toplumdan veya toplumsal yapıdan ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Çünkü yetiştireceği bireyler toplumun birer üyesi olacak ve toplumda yaşayacaklardır. Bu kişiler toplumun ihtiyaçların cevap vereceklerdir. Bu nedenle, birey ve toplumun ihtiyaç analizinin iyi yapılması gerekmektedir. Eğitim ve Öğretimin başarıya ulaşmasında ise, en büyük pay eğitim programlarına aittir. Eğitim programları eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tüm kurumlar için büyük önem taşır.

Gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarına uygun etkinlikler geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçler geliştirilmesine yönelmiş koordine çabalarının tümüdür (Doğanay, Karip, 2006:6)

Program geliştirme; programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde belirlenmesi ve bu amaçlara ulaşılması için faydalanılan kuram ve uygulamaları işlevsel anlamda ele alan bir çalışmadır. Program geliştirme, okul ve okul çevresindeki yaşamın ve öğrenme koşullarının geliştirilmesini amaç edinir. Bunun için, toplum koşulları, sorunlar ve bireyin gelişim gereksinimi göz önünde bulundurulur. Bu durumda program geliştirmenin günümüzde MEB'in merkezinden yürütüldüğü şekliyle kabul görmesi mümkün değildir. Çünkü her bölgenin her yörenin ve her özgün çevrenin kendine göre özellikleri ve insanların da buna göre beklentileri vardır. Bu açıdan bakıldığında zaman eğitim, öğretim ve ders programlarının geliştirilmesi sırasında genel hedeflere bağlı kalınarak özel hedeflerin gözetilmesi gerekmektedir.

Toplumu, gelişen koşullara uyarlamak ve çağdaş insan profilini oluşturmak için eğitim, öğretim ve ders programlarının sürekli olarak yeniliklerle donatılması gerekmektedir. Yani toplumsal dinamizm eğitim programlarının da dinamik olmasını gerektirmektedir. Eğitim

programlarının dinamizmini uygun süreçlerle yönlendirmek yoluyla insan gücünü toplumun isteklerine uygun nitelikte yetiştirmek mümkün olacaktır. Eğitim programları yalnızca okulda düzenli çalışmayı değil fakat aynı zamanda örgün olmayan ortamda bulunan fertler üzerinde de yaşama ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi amaçlar.

Thomas Bripes 1926 yılında program geliştirme sürecine yön verecek temel soruları şöyle sıralamıştır: (Doğanay vd. 2007:5)

- Eğitimin sonunda neler beklenmelidir?
- İyi bir hayat ne demektir?
- Eğitim vatandaşların gelecekteki karakter ve davranışları üzerinde ne kadar etkili değişiklikler yapmalıdır?
- Hangi davranışların kazandırılmasından okullar sorumludur?
- İstenilen toplumsal ve bireysel sonuçları hangi konu alanlarıyla sağlayabiliriz?
- Bu konu alanlarının düzenlenmesinde neler yapılmalıdır?
- Materyaller nasıl düzenlenmelidir?
- Her bir okulun seviyesine uygun öğretim sorumluluğu ne olmalıdır?
- Programdaki konu alanlarının önem durumları nedir?
- Her bir konu alanına ne kadar zaman ayırmalıyız?
- Zorunlu eğitimin süresi ne kadar olmalıdır?
- Günde ne kadar ders olmalı ve yılda kaç gün olmalı?
- Her bir öğrencinin en fazla yapacağı çalışma ne kadar olmalıdır?

Bu nedenlere dayalı olarak, eğitim programları, gelişen koşullarda hem toplumun sorunları ve ihtiyaçları, hem de örgün eğitim sürecindeki öğrencilerin sorunları, ilgileri, gelişim özellikleri ve güncel gereksinimleri temel alınarak geliştirilmelidir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere her gün bir yenisi eklenmektedir. Bu gelişmelerin sonuçlarının insanlara aktarılması, daha önceden var olan bilgilerin bazılarının yenileriyle yerlerinin değiştirilmesi gerekmektedir. Eğitim programlarının uygulanabilirliğini sağlayan, öğretim programları ve öğretim programlarının yaşama geçirilmesinde rol oynayan ders programlarının geliştirilmesi bilimsel ve teknolojik yeniliklerin insanlara aktarılmasını sağlayacak dizisidir. Bu dizinin içerisinde geliştirilmesi gereken etkenler bulunmaktadır.

Program geliştirme alanının bir bilim olarak ortaya çıkışının tarihsel perspektif içinde ele alınması, dayandığı temellerin tarihsel köklerini sergilemesi açısından önemli görülmektedir. Program geliştirme kavramı ve sürecinin bu zaman akışı içerisinde nereden nereye geldiğini görmek, bu alanda hizmet verenleri ve hizmet verenlerin düşüncelerini ortaya koymak açısından da tarihi temeller, büyük önem taşımaktadır. Program geliştirme çalışmalarını planlama ve tasarım düzenleme aşamalarında, bundan önceki program geliştirme anlayışları ve modelleri, esin kaynağı olabilir. Aynı şekilde program geliştirme sürecinin her aşamasındaki değişim ve gelişmeler için de aynı incelemeler yapılabilir. Geçmiş deneyim ve anlayışlar, yeni ve geleceğe dönük çalışmalar için önemli olduğu gibi, tarihsel gelişim süreci içinde program geliştirmenin geçirdiği evreleri tanımak, gelecekte yapılacak özgün çalışmalara temel oluşturur. Bu açıdan bakıldığında program geliştirmenin tarihi temelleri, yurt dışında ve Türkiye’de gösterdiği gelişmeler doğrultusunda geçmişten günümüze kadar incelenmeye çalışılmıştır.

2.2. Ülkemizde Program Geliştirmenin Tarihi Gelişimi

Ülkemizde eğitimle ilgili yasalar, yönetmelikler, eğitim programları ve diğer kararlar merkezden, uygulama alanına bildirilmektedir. Milli Eğitim Temel Politikası merkezde oluşturularak eğitim programları vasıtası ile eğitim uygulayıcılarına (yönetici, öğretmen, öğrenci, veli) yansıtılmakta, dolayısıyla bu politika eğitim programları yolu ile uygulamaya dönüşmektedir (Varış, 2005:17).

2.2.1.Harf İnkılâbına Kadar Olan Dönem (1923-1928)

Türkiye’de program geliştirme çalışmaları cumhuriyetin ilanıyla başlamıştır. 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve okullarda uygulanan programlar üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır (Demirel, 1992: 27-28).

2.2.2.1960’lı Yıllara Kadar Olan Dönem (1928-1960)

Sistemli bir biçimde program geliştirme çalışmaları ise 1950’li yıllarda ön plana çıkmıştır (Demirel, 1998:20). Program geliştirme çalışmalarının sağlıklı biçimde ilerleyebilmesi için de yurt dışından uzmanlar davet edilmiştir. Ayrıca yurt dışına öğrenim görmek üzere öğrenciler gönderilmiştir.

Türkiye’de program geliştirme çalışmaları il merkezlerinde mahalli okullar ve il Milli Eğitim Müdürlüklerinin destek ve işbirliği ile başlamış, daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde devam etmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1924’te Türkiye’ye davet edilen John Dewey’in hazırladığı rapor doğrultusunda daha çok ilköğretim programlarının geliştirilmesine ağırlık verilmiş 1953-54 yıllarında da ortaöğretim programlarının geliştirilmesi ağırlık kazanmıştır (Demirel 1998:20).

Türkiye’de program geliştirme çalışmaları 1950’li yıllara kadar daha çok dersler ve konular listesi hazırlamak şeklinde ele alınmıştır. 1952 yılında yurdumuza gelerek köy okullarında incelemeler yapan K.V. Wofford’un hazırladığı rapordan da faydalanılarak daha sistematik bir yaklaşım sergilenmiştir. 1953 yılında toplanan Milli Eğitim Şurası’nda ilköğretim programları ele alınmış, 1948’de ilkokul programının geliştirilmesi zorunluluğu üzerinde durulmuş, böylece program geliştirme çalışmaları M.E. Bakanlığı’nda ağırlıklı bir şekilde başlamıştır (Demirel, 1992: 37).

2.2.3. Modernleşme Dönemi (1960-1984)

1962 yılında VII. Milli Eğitim Şurası’nda programların günün gerçekleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenmesi, hazırlanacak ve uygulanacak bir deneme programının komisyonlarca incelenip değerlendirildikten sonra çeşitli bölgelerde iki yıl süreyle denenmesi kararlaştırılmıştır (Demirel, 2005: 98). 1962’de hazırlanan program taslağı “İlkokul Program

Taslağı Değerlendirme Semineri “nin çalışmalarından sonra son değişiklikleriyle birlikte, 1 Temmuz 1968 gün ve 171 sayılı kararı ile birlikte 1968 İlkokul Programı olarak kabul edilmiştir (Gözütok, 2003:76).

1960’lı yıllarla birlikte program geliştirme çalışmalarının yoğunlaştığı görülmektedir. 1962 yılında toplanan Yedinci Milli Eğitim Şurası’nda: (MEB, 2003:87).

1. Programların günün gerçekleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenmesi,
2. Programların geliştirilmesine bağlı olarak ders ve kaynak kitapların hazırlanması,
3. Öğretmenlerin yeni programların gereklerine uygun olarak yetiştirilmesi,
4. Hazırlanacak ve uygulanacak bir deneme programının komisyonlarca incelenip değerlendirildikten sonra çeşitli bölgelerde iki yıl süreyle denenmesi,
5. Deneme programlarının geliştirilerek bütün yurt çapında uygulanması kararlaştırılmıştır.

Bu program dahilinde yapılmış olan programın taslak metni 14 farklı ilde, daha sonra geliştirilerek tüm illerde kurulan deneme okullarında uygulanmaya konulmuştur. Bunun yanında, “Talim ve Terbiye Kurulu” 1968-1969 yıllarını kapsayan öğretim döneminde ilgili programı uygulamaya koymuştur. Uygulama sonrasında izlenen bu programın uygulama sürecinde oluşan aksaklıklar üzerinde gerekli önlemler alınmaya çalışılmıştır (MEB, 2003).

1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu” ile eğitimimiz sistem yaklaşımıyla ele alınmış ve yeniden düzenlenmiştir. Bu kanunla; eğitim “örgün” ve “yaygın” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, 1982 yılında program geliştirme konusunda bir model oluşturmak ve bundan sonra hazırlanacak programların buna göre hazırlanmasını sağlamak üzere üniversitelerle ortak çalışma yapmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 26.5.1983 tarih ve 86 sayılı kararı ile amaç –davranış- işleyiş – değerlendirme – boyutlarını içeren program geliştirme modeli, program geliştirme çalışmalarının esasları, programların hazırlanmasında genel ilkeler ve bu çalışmaların nasıl yürütüleceği belirlenmiştir (Erdem, 2005).

2.2.4.Kapsamlı Program Geliştirme Faaliyetleri (1984-)

1990'lı yıllara gelindiğinde Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde kurulan Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (EARGED) tarafından yeni bir program geliştirme modeli hazırlanmıştır. Bu modele göre program geliştirme süreci Talim ve Terbiye Kurulu tarafından başlatılır (Yıldırım, 1994:65). Bu süreçte program geliştirmenin amaçları, komisyon üyeleri, zaman çizelgesi ve izlenecek yöntem ve ilkeler belirlenir. Komisyonda, branş öğretmenleri, üniversite öğretim elemanları, program geliştirme uzmanları, okul yöneticileri, eğitim psikologu, sosyologu ve ekonomisti ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ilgili temsilciler yer alır (MEB, 2003).

Bunun yanında, Nisan 1993'de “Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) Projesi” başlatılmıştır. Bu proje kadınların bölgesel iş ortamına hazırlanmasını hedefler (Gözütok, 2003: 87).

1998 yılında 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte EARGED tarafından yeni bir program geliştirilmiştir. 1980 yılı sonrası ilkokul programlarının toplu geliştirme uygulaması yerini tek tek dersler bazında program geliştirme uygulamasına bırakmıştır. 1980'den sonra geliştirilen programlarda günümüz program geliştirme anlayışına uygun olarak değerlendirme uygulamalarına yer verilmiştir.

Ayrıca bu program geliştirme çalışmalarında, öğrencide gözlenecek nitelikler, yani hedef davranışlar, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme ölçütlerine yer verilmiştir. MEB, son olarak 2004- 2005 eğitim- öğretim yılında deneme uygulaması yapılan ilköğretim programını 2005- 2006 eğitim- öğretim yılında tüm okullarda uygulamaya koymuştur. Bilimsel temelleri olan sosyal bilgiler alanının günümüzdeki yerini alması uzun yılları almıştır.

Birikerek ilerleyen bilgi, günün koşullarından etkilenerek gelişimini sürdürür. İçinde yaşanan 21. yüzyılın da kendi içerisindeki dinamikleri, çağın niteliklerini belirlerken ortaya çıkan özellikler şöyle sıralanabilir:

-Günümüzdeki bilgi birikiminin hızlı olarak artması,

- Yerellik ve çok kültürlülük,
- Nicel büyüme,
- Toplumsal ahlak erozyonu (Şahin, 2006: 64) ,

Günümüzde bilgi birikiminin hızla artması toplumsal yapıyı oluşturan unsurların dönüşmesini sağlayarak bilgi toplumunun oluşumuna ortam hazırladı. Bilgi toplumunda, bireyler yaşamlarını ilgilendiren enformasyona kolayca erişebilmeye, eristikleri enformasyonu bilgiye dönüştürebilme ve dolayısıyla da kendilerini geliştirme imkânına kavuşmuşlardır (Kocacık, 2003). Bilgi toplumu edindiği bilgiyi dünün birikiminden oluştururken bilimin, bilimsel bilginin serüvenini analiz ederek enformasyonu daha etkili kullanmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

2.3.Öğretim Programları İçinde Genel ve Özel Amaçlar

Eğitim programları, nitelikli insan gücü yetiştirmeye hizmet etmeli, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinimsel özelliklerini geliştirici nitelikte olmalıdır (Jansen, 2004: 416). Diğer bir deyişle, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. İçinde bulunulan bilgi çağında, sürekli bir değişme ve yenilenme yaşanmaktadır. Eğitim programlarının gereksinimlere cevap verebilmesi, program geliştirme çalışmalarıyla mümkün olmaktadır.

Eğitim programlarının devamlılık göstermesi ve dinamik oluşu, program geliştirme sürecinin temelini oluşturmaktadır (Print, 1993: 9). Eğitimciler, toplumun beklentilerini karşılayacak insan tipini yetiştirmek için eğitim programlarını yenileyerek program geliştirme çalışmalarını gereksinimler doğrultusunda sürdürmektedir (Ornstein, 1988: 145).

Program geliştirme, uygulanan eğitim/öğretim programlarının değerlendirilmesi, değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda programın yeniden düzenlenmesi süreci olarak ifade edilmektedir (Leathwood ve Phillips, 2000: 315). Özetle program geliştirme, bireylere çağın gerektirdiği davranışları kazandırmak üzere eğitimin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi sürecidir (Jacobs, 2001: 11).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılabileceği gibi, program geliştirme sürecini değerlendirme işleminden ayrı düşünmek olanaklı değildir. Program geliştirmede, süreç ve sonuçlar değerlendirilmekte, uygun değişiklikler yapılarak sürecin devamlılığı sağlanmaktadır.

2.3.1. Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren şekillenen ve zaman içerisinde çağın gereklerine uygun bir şekilde yenilenen ve gelişmeye devam eden Türk Eğitim Sistemi'miz yıllardır ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirmeye çalışmaktadır. Eğitim hakkı, T.C Anayasası ile güvence altına alınmış; eğitimin tür ve kademelerini ve işleyişe dönük esasları düzenleyen mevzuatla Türk Eğitim Sistemi bugünkü yapısını kurmuştur. TME Sisteminin genel çerçevesi, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (14 Haziran 1973) ile belirlenmiştir. Buna göre Milli Eğitimin genel amacı, bütün bireyleri;

1. Atatürk inkılâplarına ve Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milleti'nin millî, ahlâkî, insânî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle yaşama hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

2.3.2.Özel Amaçlar

Milli Eğitim Bakanlığınca ilgili konular da özel amaçlar da bakanlığın amaç ve stratejileri içine eklenmiştir. Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara temel ilkelere uygun olarak tespit edilir. Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları temel eğitime hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır. İlköğretimin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. (MEB, 2005).

2.4.Orta Öğretim Amaçları

Ortaöğretim, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 26. maddesinde belirtildiği gibi, “ilköğretime dayalı en az dört yıl öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünden oluşmaktadır. Milli Eğitim Temel Kanunun 28. maddesinde ortaöğretimin amaç ve görevleri aşağıdaki gibidir:

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgarî ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,
2. Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri

ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır. Yükseköğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri lsnde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek;

2. Çeşitli kademelerde bilimsel ğretim yapmak;

3. Yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak;

4. Yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, hkmet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle ğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve hkmete istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek,

5. Araştırma ve incelemelerin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmak;

6. Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verilerini sözle, yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır." lkemizde şimdiye dek genel ve özel amaçlar, daha çok bireysel yönden, ele alınmıştır. Uygulama ise sadece bireyin genel kültürünün arttırılması, bilgi aktarılması biçiminde olmuştur. Aslında eğitimin temel amaçlarından birisi, bireyin yetişmesidir. Fakat bizdeki uygulamada, bu amaçla, toplumun genel amaçlarının gerçekleştirilmesi arasında bir boşluk doğmuştur. Artık zamanımızda eğitim, sadece bir toplumun kültürel değerlerini gelecek kuşaklara aktarmaktan çok, gençleri, gelecekteki yaşamlarına hazırlama görevini üzerine almıştır. Bu gün, şimdiki durumdan farklı olarak, değişmiş bir topluma göre eleman yetiştirilmeye çalışılmakta ve genellikle şu amaçların benimsenmiş olduğu görülmektedir.

a. Ekonominin insan gücü ihtiyaçları,

b. Eğitimde fırsat eşitliği amacı,

c. Bireyin tüketici toplum ile teknolojik toplum hakkındaki görüşünü yansıtan emel, ve arzuları,

d. Bireyin, hızlı bir toplumsal, ekonomik ve teknolojik evrime ayak uydurmasını sağlama zorunluluğu.

Son on yıllık deneyimler, eğitim sisteminin bu dört toplumsal ve ekonomik konuya yanıt vermeye çalıştığını göstermektedir, önemli olan, eğitim amaçlarının toplumun genel amaçlarını dikkate almasıdır.

Ortaöğretim 14-19 yasını geçmemiş gençlerin eğitim öğretimini kapsamaktadır. İlköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir. Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelmektedir. Nüfusu az ve dağınık olan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli görülen yerlerde orta öğretim, genel meslek ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler kurulabilir. Ortaöğretim kurumlarının öğretim süresi uygulanan programın özelliğine göre, Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit edilir.

2.5.Orta Öğretim Coğrafya Programı, Coğrafya Programının Kısa Tarihsel Gelişimi, Bugünkü Durumu Ve Genel Amaçları

Bilindiği üzere eski adı ile müfredat programı, en yeni adı ile öğretim programı, eğitim-öğretimi yapılacak konuları ve alt başlıklarını gösteren kılavuz(rehber) bir kitaptır. Bu Program Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu uzmanlarınca hazırlanır (Doğanay, 1993: 199).

Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Okulda öğrenciye hangi davranışların nasıl kazandırılacağı eğitim programında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Çağımız eğitim anlayışına göre, uygulanan eğitim programları öğrencilerin özelliklerine, toplumun beklentilerine, teknoloji ve bilim alanlarındaki gelişmelere göre yeniden düzenlendikçe ve programlardaki aksaklık ve eksikler giderildikçe, diğer bir deyişle; programlar geliştirildikçe eğitimin niteliğinin de artması beklenir.

Öğretim Programları (müfredat programları), eğitim-öğretim yapılacak konuları ve alt başlıklarını gösteren bir kılavuz niteliğindedir. Okutulmasını ön gördüğü konular yönünden öğretmeni bağlayıcı, buna karşılık amaç, ilke ve yöntem yönünden esnektir. Yani emredici değildir. Yapılan birçok program genellikle okutulacak konuları, alt başlıklarını ortaya koyan basit bir taslak niteliğindedir.

Ülkemiz milli eğitim politikalarının uygulama aracı eğitim programlarıdır. Bu programlarda genelden özele doğru; öğretim programı, ders programı, ünite programı ve konu sıralaması şeklinde bir sıralama yapılabilir. Coğrafya öğretiminin amaçları cumhuriyetten günümüze kadar milli eğitimin genel ve özel amaçlarına göre şekillenmiştir. Değişen zamana ve gereksinimlerin değişmesine bağlı olarak coğrafya programlarında dönem dönem değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklere bağlı olarak coğrafya eğitimindeki hedeflerde değişikliğe uğramıştır.

Her bilim dalında olduğu gibi coğrafya biliminde de mekânı tanımak ve anlamlandırabilmek için gerekli bilgiler bir program dâhilinde anlatılmalıdır. Bunun adına coğrafya öğretim programı denir. İlk coğrafya programı 1941 yılında toplanan Türk Coğrafya Kongresinde alınan kararlara göre oluşturulmuştur. Burada coğrafya öğretiminin genel ve özel amaçları ile içeriği tespit edilmiş, bu çerçeve etrafında günümüze kadar bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu sürecin tarihi gelişimi incelendiğinde, 1973 yılında program değişikliğine gidilmiştir. Bu program ise 1973–1983 yılında uygulanmış, ancak 1983 yılında tekrar program değişikliğine gidilmiş, bu program ise 1983–1992 yılları arasında uygulanmıştır. 1992 yılında değiştirilen program 2005–2006 eğitim öğretim yılına kadar uygulanmıştır (Koçak, 2007: 9 – 10).

2.5.1.1942 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

1941 yılında düzenlenen Birinci Türk Coğrafya Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan bu programda coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır.

Lise 1. sınıfta okutulması önerilen Genel Coğrafya Konuları; Yerin Keşfinin Tarihçesi, Coğrafya Nedir? Konuları ile başlamakta ve yer hakkında toplu bilgilerle devam etmektedir.

Daha sonra Atmosfer, Denizler, Karalar, Biocoğrafya, Yeryüzünde İnsan, Yeryüzünde coğrafi Bölgeler ve Ekonomik Çalışmalar.

Bu dönemde coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır. Lise 1. sınıfta haftada 2 saat okutulan Genel Coğrafya dersi içeriğinde harita projeksiyonları konusu programdan çıkarılmış ve keşifler konusunda kısaltmalara gidilmiştir. Sanat okullarında coğrafyanın bir kültür dersi olarak yer alması hesaba katılmış ve mevcut programı ağırlaştırmadan bazı ilaveler yapılmıştır. Öğretmen okulları için komisyon ayrı bir program hazırlamamış, liselerle aynı ayarda olduğu kabul edilen bu okullarda coğrafya dersinin haftada 6 saate çıkarılması gerekli görülmüştür.

2.5.2.1957 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

1957 yılında coğrafya öğretim programı diğer programlarla birlikte ele alınıp düzenlenmiştir. 1957 yılında özellikle Lise 1.sınıf coğrafya konuları 15 ana başlık altında ele alınmıştır. 1942 yılı programında harita bilgisi dahilinde de yalnızca topografya haritalarına değinilmiştir. 1957 yılında hazırlanan programda ise plan ve harita bilgisi adlı bir ünite açılmış ve haritaların genel tanımını yanı sıra uygulamalara da yer verilmesi düşünülmüştür.

1957 yılı programının lise 1. sınıf programı açısından 1942 programında en büyük farkı konuların dünya üzerindeki birimlere göre ele alınmayıp karmaşık bir şekilde işlenmesidir. “Yeryüzünde Toprak” adlı bir bölüm 1942 yılı programında yokken, 1957 yılı programında bir başlık olarak yer almıştır. “Plan ve Harita” ile “Toprak” dan oluşan iki yeni konunun programa dahil edilmesi 1957 programı yönünden bir gelişme olarak değerlendirilebilir. (Aladağ, 2003)

Fen kolu önerilen programda Fiziki Coğrafya bölümündeki konular hakkında ancak genel bilgiler verilecek ayrıntılara girilmeyecektir notu düşülmüştür. Yine bölgeler anlatılırken her coğrafi bölgenin fiziki coğrafyasına genel olarak değinilecek beşeri ve ekonomik coğrafyası üzerinde daha fazla durulacaktır notu düşülmüştür.

2.5.3.1971 Yılı Coğrafya öğretim Programı

Coğrafya öğretim programı içinde yer alan lise 1. sınıf programı 22.03.1971/ 110 kurul kararı ile, ardından 04.05.1971/ 173 kurul kararı ile de lise 2. sınıf coğrafya programı ele alınıp değiştirilmiştir. Birinci sınıf coğrafya programının yeniden ele alınış gerekçesi olarak

orta dereceli okulların ikinci devre birinci sınıflarının taslak programı ve kitabı hakkında şunlar belirtilmiştir.

Sekizinci Milli Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sistemimizin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında orta dereceli okulların ikinci devrelerinin birinci sınıfları için düzenlenen Genel Coğrafya taslak programı hazırlanmış bulunmaktadır. Bu taslak programa uygun ders kitaplarının da yazılması program geliştirmenin ayrılmaz bir unsuru olduğundan, orta dereceli okulların ikinci devre I. sınıf coğrafya kitabının, bir örneği ekli taslak programa göre ve 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilecek şekilde, bakanlığımızca kurulan komisyon tarafından hazırlanması ve ayrıca serbest yazarlar tarafından yazılarak herhangi bir tarihte bakanlığımıza gönderilecek müsvedde halindeki eserlerin incelenmesi diye karar alınmıştır. Coğrafya programının lise birinci sınıflara uygulanan kısmının değiştirilmesi esnasında Genel Coğrafya öğretiminin amaçlarına da yer verilmiştir.

Bu amaçlar Tebliğler Dergisinde programla birlikte yayınlanmıştır. Amaçlar şu şekilde belirtilmiştir:

Genel Coğrafya öğrenimini yapmış bir öğrenci

1. İnsanlığın yaşama alanı olarak yeryüzünün koşullarını ve olanaklarını tanır, bu olanakların sınırsız olmadığını bilir, bu, nedenle onların israfından kaçınmak gerektiğini kavrar ve bunu alışkanlık haline getirir. Tabiatı sever ve onu korur.

2. Bir yandan doğal çevrenin insan hayatını ve kültürünü biçimlendirdiğini öte yandan dünyanın varlıklarından yararlanabilmek için insanın doğal çevreyi nasıl etkileyip değiştirebildiğini kavrar, söz konusu yararlanmanın kültür düzeyi ile ölçülü bulunduğu görüşünü kazanır.

3. Hayati önemde olan yurt ve dünya sorunlarını tanır, bu sorunların özümlemesinde ortak bir görüşe ve çabaya ihtiyaç bulunduğunu kavrar. Kültürel ve ekonomik kalkınmada bütün milletlerin ve bir millet fa bütün bireylerinin ve bu arada kendisin fa ağır sorumluluklar yüklendiğinin ve yükleneceğinin bilincine varır.

4. Dünyanın zamanımızdaki politik, sosyal ve ekonomik sorunları olayları ve gelişmeleri bu arada milletler arası gruplaşmaları hakkında doğru bir görüş ve kavrayış kazanır.

Ayrıca aynı programın açıklamalar ve tavsiyeler bölümü oluşturulmuştur. Bu bölümde coğrafyanın içeriği ve mantığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre doğal ortamla insanın ve faaliyetlerinin birlikte ele alınmaları ve bunların birbirlerini etkilemelerinin ön plana çıkarılması önerilmiştir. Açıklama ve tavsiyelerden sonra lise birinci sınıf coğrafya programı ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur. Dört bölüm halinde incelenen konuların ilki “İnsanlığın Vatanı Olmak Bakımından Dünya ve Fiziki Coğrafya Etmenlerinin İnsan Hayatı ve Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri” şeklinde oluşturulmuştur, ikinci bölüm Beşerî Coğrafya Etmenleri; üçüncü bölüm Nüfus, dördüncü bölüm ise Yerleşme olarak ele alınmıştır.

Bu coğrafya öğretim programı bu döneme kadar hazırlananların (1942 ve 1957) üzerinde bir özelliğe sahiptir. Fakat bunun yanı sıra haritalar konusuna değinilmemiştir. 04.05.1971 tarih, ve 173 sayılı TTK kararı ile coğrafya programında, diğer bazı programlarla birlikte değişiklikler yapılmıştır.

Yukarıda sözü edilen değişiklik yapılmış olmasına rağmen derse ilişkin hedefler ve açıklamalar yer almamıştır. Oysa ki 22 Mart 1971-110 kurul kararı ile oluşturulan lise I. sınıf coğrafya programı gerek hedeflerin belirtilmesi, gerekse açıklamalar ile iyi hazırlanmış bir coğrafya öğretim programıdır.

2.5.4.1973 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

1973 yılında yürürlüğe konulan bu program 1983 yılına kadar uygulamada kalmıştır. Bu devreye kadar 1941 Birinci Coğrafya Kongresi Program komisyonunun hazırlamış olduğu programlara bağlı kalınmıştır. Modern programlar devresi olarak adlandırılan bu devrede coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır. 29.12.1973 tarihli Talim Terbiye Kurulunun kararıyla yürürlüğe giren ve 1983’e kadar uygulanan bu programda genel olarak coğrafya öğretiminin amaçları belirtildikten sonra ayrı ayrı Genel Coğrafya, Türkiye Coğrafyası ve Ülkeler Coğrafyası derslerinin öğretiminin genel amaçları belirtilmiştir.

2.5.5. 1983 Yılı Coğrafya  ğretim programı

1982 yılında geçici program düzenlemesinin ardından 08.07.1983/107 nolu kararı ile TTK programı yeniden ele alarak düzenlemiştir. Bu program düzenlemesini göre programın amaçları, açıklamaları ve içeriği yeniden düzenlenmiştir. Pek çok konu değiştirilmiştir. Bu düzenleme mutlaka 1982'deki geçici düzenlemeden iyi olmuştur. Fakat yine de 1973 yılı programının tutarlılığını yakalayamamıştır. Programdaki fiziki ve beşeri konuların ağırlığı yönünden dengesizlik aynen korunmuştur.

Ortaöğretim kurumlarının coğrafya dersi programı; Talim ve Terbiye Kurulu'nun 8.7.1983 gün ve 107 sayılı kararı ile kabul edilmiş 29.8.1983 gün ve 2146 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan programın amaçları  ğrencilere;

Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmaq; onlarla vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli daha köklü kılmak

Türkiye'nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek ve onlarla ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek.

Çeşitli coğrafı olayların (tabii, beşeri, ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkinliklerini inceleterek, olayların farklı dağılışları sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmaq

İnsanların birbirleriyle ve coğrafı çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleterek onların, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak.

İnsanların yaşama alanı olarak yeryüzünün yaşama şartlarını imkan ve kaynaklarını tanıtmaq; bu imkan ve kaynaklarının sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaınmaq gerektiğini kavratmaq; tabiatı sevdirmek ve ona koruma alışkanlığını kazandırmak.

Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafı çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan tabii kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

Komşu ve uzak ülkeleri, ülkemizi ilgilendiren yönleri ile tanıtmak, ülkeleri birbirleri ile karşılaştırarak onlar hakkında bilgi kazandırmak.

Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.

Öğrencileri, yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunları yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek (Güngördü,2002;50).

2.5.6.1992 ve 1993 Yılı Coğrafya Öğretim Programları

27.03.1992 tarihli Talim Terbiye Kurulu kararıyla yürürlüğe giren müfredat programı 1983 yılında hazırlanan müfredat programının tekrarı niteliğinde olup, coğrafya öğretiminin genel amaçları, konuların dağılışı, içerik, derslerin sınıflara dağılımı ve adlarında önemli bir değişiklik getirmemiştir. Derslerin amaçları, genel amaçlara yönelik olarak kazandırılması istenen hedef davranışlar bu programda da yer almamıştır. Bu programda da konuların özelliklerine göre tarih bilgisi verilmesi vurgulanmıştır. Bu yeni programda lise I.sınıfta okutulacak coğrafya derslerinin içeriğinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ya bazı ünitelerin adının veya içinde yer alan bazı konuların çıkarılması ya da yeni konuların eklenmesi şeklinde olmuştur.

Lise 1. sınıf programında Yer Yuvarlağı ve Evren ünitesindeki Türkiye'nin Coğrafi konumu program dışı bırakılmıştır. Yine Harita Bilgisi ünitesindeki Türkiye'nin Yüzölçümü ve Boyutları ile Türkiye'nin Kara Sınırları ve Kıyıları Konuları çıkartılmıştır. Bunun yanı sıra Yeryüzünün Biçimlenmesi ünitesinden, Türkiye'nin Başlıca Akarsuları ve Havzaları, Türkiye'de Akarsu Rejimleri, Türkiye'de Baraj Gölleri, İnsan ve Tabi Çevre ünitesinden de Yeryüzünde Nüfus Hareketleri ve Sonuçları konuları çıkarılmıştır.

Konuları seçmeli coğrafya derslerinin içeriğini belirten Ortaöğretim Kurumları Seçmeli Coğrafya Ders Programı 1992 yılında hazırlanmıştır. Bu hazırlanan programda coğrafya yeni öğretimin genel amaçları 1983 müfredat programında belirtildiği gibi aynen alınmış yeni olarak genel ve derse ilişkin özel amaçlar belirtilmemiştir. Bu programda seçmeli ders olarak konulan Türkiye'nin beşeri ve Ekonomik Coğrafyası-1 ve Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası-2,Türkiye Coğrafyası ve Ülkeler coğrafyası derslerinin konuları ve alt

başlıkları şeklinde bu derslerin içeriği belirtilmiştir. Daha önceki coğrafya dersinden farklı olarak seçmeli coğrafya dersinde, bu dersleri tercih eden yetiştirmelerini sağlamak amacıyla bu dersleri içeriğinin yüklü olduğu ve konuların derinlemesine verilmesine önem verilmiştir.

2.5.7. 2005 Coğrafya Öğretim Programına Amaçlar ve Ülkemizde Orta Öğretim Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçları

Eğitim ve öğretimde çağdaş normların yakalanmasına yönelik olarak geliştirilen yeni program, eski programdan birçok yönüyle ayrılmaktadır. 2005–2006 eğitim ve öğretim yılında 9. sınıftan itibaren kademeli olarak uygulanmaya başlanan yeni programın içeriği daha kapsamlı olarak ele alınmıştır. 185 sayfadan oluşan yeni programda programın başlangıç kısmında eski programdan farklı olarak;

- 1) Türk Milli Eğitiminin genel amaçları,
- 2) Programın hangi yolla uygulanırsa verimin üst düzeyde olacağı ile ilgili önerilerin bulunduğu, programın uygulanması ile ilgili 18 maddelik açıklamalar kısmı,
- 3) Programın amaçları,
- 4) Coğrafya dersi öğretim programı hakkında kısmı,
- 5) Programın vizyonu ve ilkeleri,
- 6) Program yaklaşımı,
- 7) Programın temel öğeleri: beceriler, kavramlar, değerler ve tutumlar,
- 8) Öğrenme alanları,
- 9) Ölçme ve Değerlendirme ve son olarak
- 10) Coğrafya Öğretim Programı kısmı ile birlikte programın anlaşılması ve uygulanmasına yönelik olarak pratik bilgiler sunulmaktadır.

Geçmiş yıllardan günümüze Coğrafya Dersi Öğretim Programında çeşitli yenilikler yapılmıştır. Ancak en köklü yenilik 2005 yılında hazırlanan yeni coğrafya dersi öğretim programında yapıldı. Yapılan bu değişiklik Coğrafya dersi içerik, ad ve saat olarak büyük ölçüde değişti (Demirci; 2006: 15). Yeni coğrafya öğretim programı 9. ve 10. sınıflarda haftada ikişer ders saati, 11. ve 12. sınıflarda haftada dört ders saati öngörülerek hazırlanmıştır. 9. ve 10. sınıflarda tüm ortaöğretim okullarında mecburi olarak okutulması planlanan coğrafya dersi, 11. ve 12. sınıflarda genel liselerin fen alanlarıyla, fen liselerinde seçmeli olarak okutulması düşünülmüştür (MEB; 2005: 5).

Programda dersler 5 farklı öğrenme alanı içinde sunulmuştur. Bunlar; Bunlar: “Dogal Sistemler”, “Beşeri Sistemler”, “Mekânsal Açından Bir Sentez: Türkiye”, “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler”, “Çevre ve Toplum”dur (Demirci; 2006: 16).

Program yapılandırmacı yaklaşım temelinde, öğrenci merkezli, bütünsel bir bakış açısına sahip, okul içi ve dışındaki olaylarla ilişkili, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirmeyi ve öğrencilerin karşılaştıkları problemleri çözmede edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmelerini hedefleyen bir yapıya sahiptir. Öğrencilerin bir dünya algısı geliştirmelerini de önemsemektedir (Tuna; 2008: 16).

Programda öğrencilerin çok boyutlu düşünme becerilerinin geliştirilmesi üzerine durulmuş ve farklı disiplinlerle coğrafyayı karşılaştırma yeteneğinin kazandırılması önemsenmiştir.

Öğretmen kazanımları gerçekleştirme amacı ile öğrencilerin mevcut bilişsel ve yapısal durumu göz önünde bulundurarak Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda konuya bağlı alt başlıkları oluşturarak öğretimi sağlayabilir. Coğrafyacı mekânı tümü ile bir organizma gibi ele aldığından, hem ekonomik hizmetler için en iyi lokasyonların belirlenmesi hem de toplumsal iyileştirici öneriler geliştirmesi ile planlamada önemli görev üstlenmektedir. Zaten coğrafyanın amacı değişik coğrafi görünümünün analizi, insanların mekânı olan yeryüzünün tanınması ve dolayısıyla daha iyi yararlanmalara katkıda bulunmasıdır (Güngördü, 2002, 5-6).

Coğrafya öğretimi, öğrencilerin çevrelerinden başlayıp, ülkemiz ve dünyamızla ilgili bilinç oluşturmalarını sağlar. Orta Öğretim kurumlarının Coğrafya dersleri programı Talim Terbiye Kurulu'nun 14.07.2005 gün ve 198 sayılı kararıyla kabul edilmiş programın amaçları öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.

2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.

3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.

6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.

8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabirliğini irdeler.

9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.

10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

11. Ülkelerin oluşturdıkları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.

13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser (MEB, 2005: 12).

Coğrafya öğretim programı, öğrencilerin yaşadığı çevreyi algılaması ve bir dünya algısı geliştirmesini hedeflemiştir. Yeni coğrafya öğretim programında öğretmen olayları ve olguları aktarmak yada öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulaması üzerine durulmuştur. Öğretmen inceleme gezilerine önem vermeli ve araziye laboratuvar gibi kullanılmalıdır. Bu geziler bir ticaret merkezine, bir şehre veya bir afet bölgesine düzenlenebilir. (Akınoğlu, 2004).

Öğrenme ve öğretme kavramları içinde uygulanan yöntemlerin bazıları coğrafya öğretimi için de geçerli sayılabilir. 2005 Coğrafya Öğretim Programıyla, derslerde kullanılan araç-gereç ve materyallerin, ders kitaplarının, öğrenme ortamlarının, öğretmen, öğrenci, okul yöneticileri ve velinin rolü, yeri ve sorumluluğu değişmiştir. Çünkü yapılandırmacı yaklaşıma göre “öğrencilerin aktif şekilde bilgiyi oluşturmaları, yorumlamaları ve ön bilgilerine göre yeniden organize etmesi” beklenmektedir. Bu değişim ders kitapları, öğretmenler, öğrenciler, öğrenme ortamları, okul idaresi ve velilere dair yeni sorumluluk, rol ve ihtiyaçlar ortaya çıkarmıştır (Demiralp, 2007: 377).

Yeni programda öğretmen merkez olmaktan çıkmış; öğrenci merkez durumuna gelmiştir. Öğretmenin görevi öğrencilere yol göstermektir. Eski programda bilgi veren öğretmen yeni programda bilgiye giden yolları gösteren öğretmene dönüşmüştür. Eski programda verilen alan öğrencinin, yeni programda kendi becerilerini ön plana çıkartıp, bilgiye ulaşması gerekmektedir.

Eski programda içerik oldukça yoğun tutulmuş ve öğrencilere bu bilgilerin tamamını vermek esas alınmıştır. Yeni programın bilgi yükü azaltılmıştır. Ders kitaplarının içeriği bilgi yönünden azaltılmış; resimler, grafikler ve haritalarla zenginleştirilmiştir. Ders kitaplarında etkinlikler içinde öğrencilere çok fazla sorular sorulmuştur. Sorular, bazen öğrencileri konuşturmaya, düşündürmeye, araştırmaya, yöneltecek şekilde bazen de öğrencilerin karşılaştırma yapmasına, hayal gücünü geliştirmesine yönelik sorulmaktadır.

Yeni programla birlikte daha fazla ve çeşitli materyal kullanma ihtiyacı doğmuştur. Öğrenmenin daha iyi ve kalıcı olabilmesi için daha fazla duyu organına hitap etmesi gerekir. Sınıfa getirilen bir resim, bir harita veya bir grafik öğrencinin daha fazla ilgisini çekmektedir. Öğrenci bu materyalleri kendi hazırladığı zaman hem bir şeyler üretmenin sevincini yaşamakta hem de o konuyu daha iyi öğrenmektedir.

Bu konuda öğrencilerin ve öğretmenlerin derse hazırlıklı gelmeleri ve bu materyallere ulaşabilecek imkânların da olması gereklidir. Yeni program, yeni ölçme ve değerlendirme teknikleri de beraberinde getirmiştir. Öğrencilerin bilgilerini, becerilerini ve tutumlarını ölçmek için yazılı sınavları, testler, boşluk doldurmalar... vb. gibi teknikler tek başına yeterli değildir.

Bunların yanında sürecin de değerlendirilmesi gerekir. Süreci değerlendirmek için alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılması zorunludur. Alternatif ölçme ve değerlendirme yapıldığı zaman bireysel farklılıklar göz önüne alınmış olur. Yeni program; öz değerlendirme formu, gözlem formları, kavram haritaları, performans değerlendirme ölçeği, tutum ölçeği, öğrenci ürün dosyaları gibi alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımları sunmaktadır (Tüysüz ve Yıldırım, 2006).

Yeni programın etkinliğinden bahsedebilmek için okul yönetimi, öğretmen, öğrenci ve ailenin işbirliği içerisinde olması zorunludur. Okulların fiziki yetersizlikleri varsa bunların en kısa sürede giderilmesi şarttır. Öğretmenlerin ve ailelerin kurs ve seminerlerle bilgilendirilmesi gereklidir. Sınıf mevcutları etkinliklerin yapılabileceği bir seviyede olmalıdır.

Yeni programın getirdiği en önemli farklılıklardan biri de coğrafya öğretim sürecinin nasıl değerlendirileceği ile ilgili yeni yaklaşımlar içermesidir. Buna göre öğrenci; görüşme (mülakat), gözlemler, sözlü sunum, projeler, araştırma raporları, öz değerlendirme formları, dereceli puanlama anahtarı, öğrenci ürünleri (para çantası), kavram haritaları, tutum ölçekleri, çoktan seçmeli testler, açık uçlu, kısa ve uzun cevaplı sorular gibi değerlendirme kıstaslarından kendine en uygun olanlarda değerlendirilme yoluna gidilmelidir.

Son olarak 2004–2005 ve 2006–2007 eğitim-öğretim dönemlerinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın özellikle ortaöğretimde yeniden yapılanma adına yaptığı çalışmaların

(ortaöğretimin dört yıla çıkarılması, ders programlarının bu yeni yapıya göre yeniden düzenlenmesi gibi köklü yapılanma faaliyetleri) temelinde daha önceki yıllara dayanan araştırmaların sonuçları yatmaktadır. Bu da göstermektedir ki; eğitim alanında birçok akademisyen tarafından yapılan, derin inceleme ve araştırmaların ürünü olan, geleceğe dair önemli saptamalar içeren çalışmaların tümü, eğitimin planlanmasında daha önemli roller oynayacaktır.

Tüm bu gelişmeler yanında 2005 yılından bugüne, Türk Milli Eğitim sisteminin iyileştirilmesi gereken yanları ve sorunları da tartışıla gelmiştir. Hemen her Milli Eğitim şurasında eğitim sisteminin sorunları ve amaçlarının gözden geçirilmesi gündeme gelmiştir. 2010 yılında da Türk Milli Eğitimi içinde Ortaöğretimin sorunları ve geliştirilmesi gereken yönleri de tartışılmıştır.

2010 yılı Milli Eğitim Şurasında Ortaöğretim ve Program geliştirmeye ilişkin sorunlar şu şekilde sıralanabilir (MEB, 2010).

- Zorunlu eğitim öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmelidir.

- İlköğretim ve ortaöğretimde orta vadede ikili öğretimden normal öğretime geçilmeli, öğle yemekleri okulda verilmeli, birleştirilmiş sınıf uygulamalarının sistematik bir değerlendirmesi yapılarak birleştirilmiş sınıf uygulaması mümkün olan en alt düzeye çekilmeli, okullarda sınıf mevcutları çağdaş ölçütlere göre (20-25) düzenlenmeli, 2023 Vizyonu'na uygun olarak özel öğretimde okullaşma oranının yüzde 25'e çıkarılması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

- Ortaöğretime geçişte öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak rehberlik ve yöneltme esas alınmalı, SBS bir plan dahilinde sadece özelliği olan ortaöğretim kurumlarını kapsayacak şekilde düzenlenmeli, diğer ortaöğretim kurumları ile yüksek öğretime öğrenci yerleştirmede okul başarısı ve süreç değerlendirmeye yönelik yaklaşımlar esas alınmalıdır.

- Kız öğrencilerin ortaöğretime devamlarına ilişkin teşvikler artırılarak sürdürülmeli, bu konuda 1739 sayılı Yasanın 15. maddesi daha etkin hale getirilmelidir.

- Genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki dersler ve haftalık ders saati sayısı azaltılmalı, teneffüs süreleri artırılmalı, ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulama derslerine daha fazla ağırlık verilmelidir.

- Ortaöğretime erişimle ilgili daha sağlıklı politikalar geliştirebilmek için öğrencilerin devamsızlık ve terk nedenleri tespit edilerek öğrenciyi sistem içinde tutacak tedbirler alınmalı, okula devamı, okulu bitirmeyi, okuldan ayrılmayı, mezunları izlemeyi ve değerlendirmeyi sağlayacak sistem kurulmalı, ortaöğretim kurumlarını erken bitirme imkanı sağlayan düzenlemelere yer verilmeli, ilköğretimden mezun olanların e-okul üzerinden takibi yapılmalıdır.

- Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri için ÖSS akademik ve mesleki alanda yapılmalı, öğrenciler alanı ile ilgili yükseköğretim kurumlarına yerleştirilirken sonuçlar birlikte değerlendirilmeli, mezunların kendi alanlarındaki yükseköğretim programları yeniden belirlenerek yüksek öğretime geçişte ek puan verilmelidir.

- Milli güvenlik bilgisi dersi müfredatı diğer derslerin program mantığına paralel olarak yenilenmeli ve bu dersin kadrolu öğretmenlerce okutulması ile ilgili yasal düzenleme yapılmalıdır.

- Örgün, yaygın ve açık öğretim sisteminde genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında bütün sınıflarda yatay ve dikey geçişlerin yapılmasına imkan sağlanmalıdır.

- Milli Eğitim Şurası Yönetmeliği değiştirilmeli ve şura katılımcılarının en az yüzde 25'i eşit sayıdaki kız ve erkek öğrencilerden oluşmalı ve öğrencilerin katılımı demokratik süreçle sağlanmalıdır.

- Öğrencilerin kitap taşıma yükünün azaltılması amacıyla; e-kitap, fasikül, kopartılabilir sayfalı kitap, her kitaba MEB'in internet sayfasından ulaşılabilmesi vb. uygulamalar yapılmalıdır.

- Ülkemizde bütün derslerin eğitimi Türkçe olmalı, bazı derslerin yabancı dille eğitiminden vazgeçilmelidir.

2.6. Dünya’da Orta Öğretim Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçları

Günümüzde gerçek olan, coğrafya uygulamaya dönük bir bilim dalı halinde gelişmekte ve başta Batı ülkeleri ve ABD olmak üzere son derece gelişmiş ve diğer bilim dalları arasında saygınlığını kazanmıştır. Uygulamaya dönük bilimsel bulguları teorik yönünden daha ağır basan coğrafya dış siyasette yol gösterici ekonomik yatırımlarda emredici sosyal amaçlı yatırımlarda kolaylaştırıcı bir ilimdir. Planlama ilmi ve teknikleri aslında büyük ölçüde coğrafi görüşlere dayanır. Bu nedenlerle coğrafya sosyal bilimlerden çok fen bilimlerine yakındır gelişmiş bütün batı ülkelerinde coğrafya böyle anlaşılmakta ve bilimsel ilkeleri böyle uygulanmaktadır. Bazı Amerikan coğrafyacılarına göre “ne kadar coğrafi konu varsa o kadarda coğrafyacı vardır” ifadesi ile coğrafyanın ve coğrafyacıların uğraştıkları konuların kapsam ve boyutlarının genişliğini anlamak mümkündür aslında bütün çeşitlilikleriyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtan bunları açıklayan bir bilim olması coğrafyayı hem fen bilimleri hem de sosyal bilimler içinde yer alan bir iç disiplin haline getirmiştir.

Dünya ülkelerinin eğitim seviyesi incelendiğinde, kalkınmışlık düzeyi ile eğitim oranları arasında sıkı bir bağlantı olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde eğitim seviyeleri yükselirken, gelişmemiş ülkelerde eğitimsiz nüfus oranları büyük rakamlara ulaşmakta, bu nedenle kalkınmak isteyen çoğu ülke eğitime büyük önem vermektedir. Ülkemizde ise okul sayısı hızlı bir şekilde artış göstermekte, buna rağmen okulsuz ve öğretmensiz köy ve mahalleler bulunabilmektedir. Öte yandan eğitim sisteminde sık sık yapılan değişiklikler ve öğretmenlerin sorunları eğitimimizi olumsuz yönde etkilemektedir (Özey, 2002).

2.6.1.Amerika Birleşik Devletleri

1922-1994 yılları arasında 8 coğrafya profesörü, öğretmenlerin, işadamlarının ,okul yöneticilerinin ve velilerinde görüşlerini alarak Amerikan okullarının coğrafya standardını belirleyen bir çalışma yapıldı. Çalışma Hayat İçin Coğrafya: Amerika’da Coğrafya Standartları ismiyle yayınlandı. Amerika ulusal coğrafya standartları (NGS) 20 Ekim 1994’te

Washington’da yayınlanmıştır. Büyük eyaletler bu 18 standardın hepsini orta öğretim seviyesinde kabul etmiştir. (DOWNS,2001). Bu 18 standart, 6 temel elementten oluşmaktadır.

A-Mekansal İfadesiyle Dünya (The Worl İn Spatial Terms)

Öğrencilerin haritaları ve diğer coğrafi malzemeleri ve teknolojiyi kullanarak, mekansal perspektifle, bilgi elde etme, kullanma ve aktarma becerilerini geliştirme. Öğrencilerin zihin haritalarını kullanarak insan, yer ve mekan hakkında bilgileri organize etme becerilerini geliştirme.

Öğrencilerin dünya üzerinde insanların, yerlerin ve farklı çevrelerin mekansal organizasyonu analiz etme becerilerini geliştirme.

B-Yer Ve Bölgeler (Place and Regions)

Öğrencilere yerlerin fiziki ve beşeri özelliklerini kavratma, Öğrencilere dünyadaki karmaşık sistemi anlamak için bölgeler oluşturmalarını kavratma, Öğrencilere kültürlerin ve kişisel tecrübelerin, insanların yer ve bölgeleri algılamasını nasıl değiştirdiğini anlamalarını kavratma.

C-Fiziki Sistemler (Physical Systems)

Öğrencilere yeryüzünü şekillendiren fiziki süreçleri kavratma, Öğrencilere yeryüzündeki ekosistemlerin mekansal dağılımı ve karakterini kavratma.

Ç-Beşeri Sistemler (Human Systems)

Öğrencilere insan nüfusunun yeryüzündeki dağılışı, karakteri ve göçünü kavratma, Öğrencilere yeryüzünün kültür moziklerinin dağılışı, karakteri ve karmaşık yapısını kavratma, Öğrencilere yeryüzündeki ekonomik bağımlılık eğilimi ve ilişki ağını kavratma, Öğrencilere yerleşmelerin süreç, şekil ve fonksiyonlarını kavratma, Öğrencilere toplumlararası işbirliği ve çalışmaların yeryüzünü bölmede ve kontrol etmede oynadığın rolü kavratma.

D-Çevre Ve Toplum (Environment and Society)

Öğrencilere insan faaliyetleri fiziki çevreyi nasıl değiştirdiği kavratma, Öğrencilere fiziki sistemler beşeri sistemleri nasıl etkilerİ, Öğrencilere kaynakların dağılışında, kullanımında ve öneminde meydana gelen değişimleri kavratma.

E-Coğrafyanın Kullanımı(The Uses Of Geografhy)

Öğrenciler geçmişİ yorumlamak için coğrafyayı kullanmalarını kavratma, Öğrencilere günümüzü yorumlamak ve geleceğı planlamak için coğrafyayı kullanmalarını kavratma.

2.6.2. İngiltere

Geography From 5 to 16 kitapta (1986); İngiltere’ de ortaöğretim seviyesinde coğrafya öğrenimini öğrenciye şunları kazandırması gerektirdiğı belirtilmiştir.(KARABAĞ,2001) genel amaçlar aşğıdaki gibi kategorilere ayrılmıştır. Bunlar:

A-Öğrencilerin Yaşadıkları Çevreyi Tanımaları Ve Çevrelerinde Gelişen Coğrafi Olayları Değişiklikleri Anlamalarını Sağlamak

Öğrencilerin çevreleri ile ilgili farkında oluşlarını artırmak ve çevrelerine olan ilgilerini geliştirmek, Öğrencilerin yerel çevrenin özelliklerini araştırmalarını ve tanımalarını sağlamak, Öğrencilerin arazi kullanımını çeşitli yolları ve bina yapımının eşitli amaçları arasında ayırım yapabilmelerini sağlamak, Öğrencilerin lokal alanda yer alan değişiklerin farkında olmalarını ve bu değişiklerin birbirleri ile bağlantısını kurmalarını sağlamak, Öğrencilerin çevrelerindeki alana ait özelliklerle ilgili kavramları ve bu kavramların çevrelerindeki bağlantılı pozisyonlarını tanımlamalarını sağlamak, Öğrencilerin insanlara ve yerlere, ilk izlenimlerinin ötesinde bir ilgi geliştirmelerini sağlamak.

B-Öğrencilere Kùltürler Hakkında Bilgi Vermek

Öğrencilerin alan içindeki spesifik yerlerde o alanda yer alan farklı insan etkinliklerinin birbiri ile bağlantısını kurmalarını kavratma, Öğrencilerin toplum içindeki farklı insanların ilgileri, etkinlikleri ve amaçları arasındaki benzerliklerin bilincinde olurken, aynı

zamanda aynı toplum içindeki etnik ve kültürel farklılıkları da anlamalarını kavratmak, Öğrencilerin lokal toplum hayatına, bireyin ve çeşitli kurumların yapmış oldukları katkılar hakkında bazı anlayışlar edinmelerini sağlamak.

C-Öğrencilere Coğrafi Becerilere Kazandırmak

Öğrencilerin basit sorgulama becerilerini geliştirmek ve dikkatle gözlem yapmalarını kazandırmak, Öğrencilerin terminolojilerini artırmak ve arıtmak ve dil becerilerini geliştirmek, Öğrencilerin matematiksel kavram bilgilerini ve sayılarla ilgili becerilerini geliştirmek, Öğrencilerin resimleri, izlenimleri, diyagramları, tabloları, haritaları kapsayacak şekilde değişik formlarda anlatım için yeteneklerini geliştirmek.

Ç- Fiziksel Çevre İl İnsan Arasındaki İlişkiyi Birbirlerine Olan Etkilerini Kavratmak

Öğrencilerin insanların yaşamını etkileyen lokal çevre unsurlarını anlamalarını kavratmak, Öğrencilerin mevsimlere göre hava değişimini ve bunun bitkilerin yetişmesine hayvanların yaşamlarına ve başka insanların faaliyetlerine olan etkilerini anlamalarını kavratmak.

2.6.3. Avustralya

Avustralya’da coğrafyaya ait bilgiler hemen bütün eyaletlerde sosyal bilimler gibi genel bir programın içerisinde aktarılır. Australilan Capital Territory ve Northern Territory bölgeleri ile Queensland, Tasmania ve West Australia Eyaletlerinde ilköğretimde coğrafya dersi Toplum ve Çevre Çalışmaları (SOSE) dersi içinde ele alınır. Biraz daha farklı olarak New South Walles Eyaleti’nde İnsan Toplumu ve Onun Çevresi (HSIE), South Australia Eyaleti’nde Toplum ve Çevre (S&A), Victoria Eyaleti’nde Beşeri Bilimler (Humanities) dersleri ilköğretim coğrafya konularını bünyesinde barındırır. İlköğretim sonrasında zorunlu bir coğrafya dersi sadece New South Walles Eyaleti’nde söz konusudur. Bunun dışındaki eyaletlerde coğrafya içeriği ilköğretimdeki sosyal bilimlerle ilgili çerçeve müfredatın içeriğinde bütünleştirilmiş olarak sağlanır. Victoria Eyaleti’nde ise ortaöğretim döneminde müstakil bir alan olarak olmasa da müstakil bir coğrafya ders içeriği mevcuttur denilebilir. Bir

kurum olarak Avustralya Coğrafya Öğretmenleri Birliği (AGTA) ve birçok coğrafyacı Avustralya’da, özellikle ortaöğretime denk gelen 7 ve 10. yıllar arasındaki dönemde coğrafyanın ağımsız bir disiplin olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır (Ferrari, 2007).

Eğitim yönetiminin merkeziyetçi bir yapıda devam ettiği ülkemizde coğrafya ile ilgili kesin bir müfredat birliği vardır. Avustralya günümüzde ülke genelinde uygulanacak milli bir müfredat için çalışmalarını hızlandırmış olsa da bu konuda henüz bir uzlaşma sağlayamamıştır. Avustralya’da her eyalet ya da bölge yönetiminin ayrı müfredat esasları ve uygulamaları vardır. Ülke genelinde bir birlikteliğin olması için bazı tedbirler alınmış olsa da müfredatlar detaylarda ve uygulamalarda farklılıklar sergilemektedir. Örneğin NSW’de müfredat kesin çizgilerle belirlenmiş ve kural koyucu iken, ACT’de genel bir çerçeve dahilinde uygulama ile ilgili okullara serbestlik tanınmıştır. Yine ortaöğretimde ayrı bir branş olarak sadece iki eyalette (Victoria ve New South Walles) coğrafya ayrı bir ders olarak kendi müfredatına sahiptir. Diğer eyalet ve bölgelerde ise coğrafya içeriği Toplum ve Çevre Çalışmaları(SOSE) gibi genel bir müfredat alanı içerisinde yer almaktadır. (Ferrari, 2007).

2.6.4. Danimarka

Danimarka ortaöğretim coğrafya öğretiminin genel amaçları ([http /us. uvm. d.k /gymnasiale / almen /lov/ bek/ supplement 15 html](http://us.uvm.d.k/gymnasiale/almen/lov/bek/supplement15.html)) adlı internet sitesinden alıntı yapılarak, özelliklerine göre aşağıdaki kategorilere ayrılmıştır: Bunlar:

A-Fiziki Çevre İle İnsanlar Arasındaki İlişkiyi Öğrencilere Kavratma

Öğrencilere insanların yeryüzündeki sömürleri ve bunun çevrede yarattığı sonuçları anlatabilme, Öğrenciler doğa ve çevre arasındaki etkileşim, buna doğanın temeli ve doğanın temelini insanların sömürgesi de dahil anlamış olacaklar, Öğrenciler doğanın teknolojik ve ekonomik gelişmelerle ilgili etkileşimini anlamış olacaklar.

B- Öğrencilere Ülkelere Ve Kültürler Hakkında Bilgi Verme

Öğrencilere diğer ülkelere ve nüfuslar bilgisine bağlı uluslar arası bilgi vermek, Öğrencilere uluslar arası ilişkiler hakkında bilgi vermek, Öğrencilere kültürel manzara ve değişiklikleri ile birlikte sömürünün sürdürülmesi hakkında bilgi vermek.

C. Öğrencilere Coğrafi Beceriler Kazandırma

Öğrencilerin doğa ve toplum arasındaki etkileşim örneklerini analiz etme yeteneği, Danimarkalılarla birlikte uluslar arası çevresel ve sosyal durumlarla ilgili, bilgili ve bağımsız fikirler sunma yeteneklerini geliştirmek, Öğrencilerin coğrafik detayı ve diğer bilgileri yapıllaştırmaları ve yönlendirmeleri sonucu da diğerlerine sözlü olarak iletme yeteneğini geliştirmek, Öğrencilerin modern bilgi teknolojisiyle ve iletişim teknolojisiyle aşinalığını, ayrıca coğrafik problemlerle ilgili bilgisayar kullanma becerilerini geliştirmek, Öğrencilerin Coğrafik durumları analiz etmede ve tanımada doğal bilim ve sosyal bilim kullanmakla birlikte, metodların kullanışlığı değerlendirilmesini yapabilme kabiliyetini geliştirme.

Ç.Öğrencilerin Çevrelerinde Meydana Gelen Değişiklerin Farkında Olmalarını Sağlama

Öğrencilere uzaya ait boyutlar, buna doğal ve sosyal durumlarda bölgesel ve global değişikliklerde dahil farkında olmalarını sağlama, Doğal, kültürel, tarihi, ekonomi, teknolojik ve politik durumlar tarafından belirlenen dünyadaki yaşam koşullarının farkında olmalarını sağlamak, Öğrencilerin dünyanın dinamikliği ve hassasiyeti, toplumdaki değişikliklerle birlikte etki ve yararlanabilirlik arasındaki bağlantı ve fiziksel çevredeki değişikliklerin farkında olmalarını sağlama.

2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar

Yaşar (2006), “Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi” üzerine yazdığı makalede 2005–2006 öğretim yılında ülke genelinde 4. ve 5. sınıflarda uygulanan yeni sosyal bilgiler öğretim programını bilimsel olarak değerlendirmiştir. Makalede eleştirel yaklaşım benimsenmiş ve sosyal bilgiler öğretiminde çağdaş gelişmeler göz önünde tutulmuştur. Öncelikle yeni sosyal bilgiler öğretim programının hazırlanma gerekçesi açıklanmış ve programın hazırlanma sürecinde izlenen yaklaşımlar ele alınmıştır. Yeni programın dünyadaki eğilimlere uygunluğu belirtildikten sonra daha önce uygulanan programlardan farklılaşan yönleri ortaya konulmuştur. Makalenin son bölümünde yeni sosyal bilgiler öğretim programının uygulanmasında karşılaşılabilecek sorunlar üzerinde durulmuş ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Yeni programın öğrenci merkezli olduğu söylene de etkinlikleri denetleme

yetkisinin öğretmenlerde olduğu, dolayısıyla öğrencilere yeterince seçme sansının verilmediği, gerekli alt yapı çalışmalarının yapılmadığı için programın başarılı olma sansının az olduğu ve program geliştirme çalışmalarının planlı ve bilimsel bir anlayışla sürdürülmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Efe (1997), “Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metot ve Teknikler” isimli çalışmasında, dünyada coğrafyanın yeri, coğrafyanın meselelere bakış açısı ve çağdaş coğrafya eğitim ve öğretimi ile ilgili bazı bilgilerin üzerinde durmuştur.

Şahin (2003), “Orta Öğretim Coğrafya Eğitiminde Müfredat Programları” Türk Coğrafya Kurumunun Coğrafya Kurultayı Bildirilerinde müfredat ve araç gereç kullanımıyla ilgili tespitleri yer almaktadır.

Çimen (2008), “Yeni Coğrafya Müfredatının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, coğrafya öğretim programının içeriği ve eğitim öğretim sürecindeki mevcut durumu ayrıca eski ve yeni coğrafya programları karşılaştırılarak, içerik, materyal, yöntem, strateji, uygulanabilirlik bakımından incelenmiştir.

Meydan (2001), “İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretimi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Laboratuar ve Görsel İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Niteliksel Gelişimine Etkisinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, Derslerde araç – gereç kullanımının önemi vurgulanmıştır. Araştırma da öğretmenlerin araç – gereçlerden faydalanmadığı, ders araç - gereç kullanımının öğrencide öğrenme isteği oluşturduğunu, derslerin daha kaliteli ve verimli geçtiğini ortaya koymuştur.

Kamber (2007), “2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde yeni sosyal bilgiler programı ve etkinliklerinin (eğer başarıyla uygulanabiliyorsa) uygulanışı araştırılmıştır. Böylece programın amaçlara ulaşmadaki başarısının öğretmen görüşleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak bir anket geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini çalışma evreninin tamamı olan Uşak ili ilköğretim okullarında 4. ve 5. sınıflara ders veren sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Öğretmenlerin yeni programın felsefesine ve uygulanabilirliğine dair görüşleri araştırılmıştır.

Öğretmenlerin hem programın yapısı hem de uygulama konusunda olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Güngördü (2002), “Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar” adlı eserinde coğrafya öğretim yöntemleri ile ilgili ilkeler ve uygulamaları, uygun metodun seçimi üzerinde durmuştur.

Alkan (1991): Eğitim Teknolojisi Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi adlı çalışmasında Türkiye’de eğitim programlarında sosyal bilimler programları içinde yer alan coğrafya, formal eğitimde istendik davranış değişikliklerini sağlayacak bir bilgi kategorisi olarak yer almıştır tespitinde bulunmuştur.

Şahin (2001): “Orta öğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Meslekî Sorunları Hakkında Bir Araştırma” adlı makalesinde İstanbul ilindeki 37 devlet okulunda çalışan coğrafya öğretmenlerine anket uygulamış ve bu çalışma sonucunda şu bulguları elde etmiştir:

- Coğrafya müfredat programıyla ilgili sorunlar. Ankete katılan öğretmenlerin %51.1’i coğrafya müfredat programında çeşitli sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunlardan en önemlileri derslerin sınıflara göre dağılımı ve ders saatleri ile ilgili olanlarıdır.

- Öğretmenlerin yüksek öğretimde aldıkları coğrafya eğitimiyle, orta öğretim coğrafya müfredat programları arasındaki uyumsuzluktan ileri gelen sorunlar. Görüşlerine başvuru alan coğrafya öğretmenleri öğretmen yetiştiren kurumlarda almış oldukları coğrafya eğitimi ile orta öğretimde uygulanan öğretim programları arasında önemli farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir.

- Ders araç-gereçleriyle ilgili sorunlar. Coğrafya öğretiminde gezi-gözlem ve görsel malzemenin çok önemli olmasına rağmen, bir çok konu, olay ya da bölgeyi yerinde görme imkânı olmadığı belirtilmiştir.

- Ders kitaplarıyla ilgili sorunlar. Ankete katılan öğretmenlerin %39.9’u bu konuda sorun olduğunu belirtmişlerdir ve bu sorunların başlıcaları; okyanuslar, akıntılar, Rusya federasyonu ile ilgili konuları içermektedir.

Göksu (1998): “Öğretmen Davranışlarındaki Değişiklikler ve Sebepleri” adlı çalışmasında, 48 son sınıf öğrencisi ve 154 öğretmenle idareciye anket uygulamış, baz alınan 1976’da yapılan çalışmaya göre öğretmen tutum ve davranışlarında olumlu gelişmeler olduğu, istenmeyen davranışlarda azalma görüldüğü sonucunu elde etmiştir.

Özer (2002): “İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri” konulu araştırmasında ilköğretim okulları ile liselerin eğitim programlarında öğrenme stratejilerinin öğretime yeterince yer verilip verilmediğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2001-2002 öğretim yılında Eskişehir’deki okullarda görev yapan 349 öğretmenin anket aracılığıyla görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin çözümlenmesi sonunda, ilköğretim okulları ile liselerin eğitim programlarında öğrenme stratejilerinin öğretime az yer verildiği, öğretmenlerin okullarda öğrencilere öğrenme stratejilerini öğretmenin yararlı ya da gerekli olacağını düşündükleri, öğretmenlerin öğrenme stratejilerini etkili biçimde öğretebilecek düzeyde olmadıkları ve öğrenme stratejileriyle ilgili olarak düzenlenecek bir hizmet içi eğitim programına katılmaya gereksinme duydukları ortaya çıkmıştır.

Uzunöz (2004): “Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Belirlenmesi” konulu tez çalışmasında genel amaçların ulaşılma düzeyini belirlemeye çalışmıştır. 2004 yılında Trabzon ilinde yapılan çalışmaya 363 öğrenci ve 29 öğretmen katılmıştır. Uzunöz, araştırma sonunda ortaöğretim coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılma düzeyinin yeterli olduğunu saptamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, bir olay, olgu yada kişiyi anlamak, geliştirmek sonuçta bilimsel bilgi elde etmek amacıyla bilimsel kurallara uygun, sistematik bir inceleme olarak tanımlanmıştır. (Ekiz,2003:3) Her araştırmanın ulaşmaya çalıştığı bir sonuç ve savunduğu bir düşünce vardır. Bu nedenle araştırmalar kendi hipotezlerini desteklemek ve bunları test etmek için belli bir plan çerçevesinde ilerler. İşte bu süreç, araştırmanın deseni olarak tanımlanabilir. Bunun yanında araştırmacılar, kendi sorularına geçerli ve nesnel cevapları bulmayı amaçlayarak, varsansı kontrol etmeyi de amaçlar.

3.1.Metot (Yöntem) ve Metodoloji

Yöntem; bilim veya metodoloji, araştırmalarda kullanılan metot ve teknikleri ve bunları kullanmada uyulacak prosedürleri içeren alana denir. Bu bakımdan metodoloji, metot ve tekniği kapsar. Metodoloji, metot ve teknikleri betimlemek, analiz etmek, bunların sınırlılık ve kaynaklarını tespit ederek hipotez ve sonuçlarını açıklığa kavuşturmak, böylece bilimsel çalışma sürecini izlemek ve açıklamaktır. Metot; araştırılan konuyla ilgili olarak açıklama, yorumlama ve tahmin etmeyi sağlayacak veri toplama yaklaşımları olarak tanımlanmıştır. (Ekiz,2003:7)

Metodoloji deyim yerinde ise, araştırma içinde kullanılan yöntem ve teknikleri kapsar. Araştırmanın hedefleri doğrultusunda ortaya çıkabilecek sorunları giderme ve koşullara göre yeni ya da alternatif teknikleri geliştirmeyi hedefler. Araştırmanın sınırlılıkları ve temel varsayımları ekseninde metodoloji şekillendirilir ve sonuca ulaşmada bilgiyi üretme yollarını gösterir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli; nitel araştırma ve nicel araştırma olmak üzere ikiye ayrılır. Bu iki yaklaşımda araştırmalarda kullanılır (Çepni,2001). Her iki görüşün amacı da gerçeği farklı yaklaşımlarla ortaya koymak ve araştırma konuları da farklı şekilde incelemektir. Bunlar:

Nicel araştırma pozitivistten, nitel araştırma ise, genel olarak post-pozitivistten etkilenmiştir. Hipotezler vardır. Post-pozitivist pozisyonunda; gerçek hiçbir zaman objektif bir biçimde tam olarak anlaşılmaz sadece onu temsil eden bilgiler üretilebilir.

Nicel araştırma; günlük olmayan, sosyal yaşamın yaşam ortamında doğrudan incelemeyi amaç edinir.

Nicel araştırma; sosyal dünyanın incelemesinde zengin tanımların yapılmasının önemli olduğuna inanır.

Nicel araştırmacı; Nitel araştırmanın sadece hipotez oluşturabileceğini ve bunun da ancak nicel ile test edilebileceğini söyleyerek eleştiride bulunur.

Nicel araştırma ise; araştırılan kişi ile fazlaca ilişki içine girmesi gerekmektedir.

Nicel araştırma sosyal bir gerçeğin statik olduğunu sosyal yaşamdaki sürecini incelemeyken,

Nicel araştırma, sosyal bir gerçeğin dinamik olduğunu bu şekilde sosyal yaşamdaki sürecinde incelenmesi gerektiğini savunur.

Nicel araştırma geleneği içinde farklı yöntemler vardır. Bu yöntemler; 1- Deneysel Yöntem, 2-Survey (tarama) yöntemi. Anketler, araştırmacının katılımı olmadan, kişisel olmayan, doğrudan araştırılmak isteyen kişilere sunulan bir takım sorulardan oluşur.

Üstün Yanları

Deneysel ve görüşme tekniğine göre kısa süre içinde fazla kişilere ve geniş coğrafi yerlere ulaşılması bakımından maliyeti düşüktür.

Anket araştırmalarında; önyargı ve kişisel eğilim azdır.

Verileri temel teşkil eden grubun evreni temsil eden potansiyelini yükseltmek ve çalışmanın dış-geçerlilik derecesini arttırmak kolaydır.

Sınırlı Yanları

Görüşmenin gereksiz yere konudan uzaklaşılması ve deneğin fazla zamanını almamasına özen gösterilmiştir. Bunun nedeni ise, görüşmenin katılımcı için bir külfete dönüşmesini önlemektir.

3.3. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, Orta Karadeniz Bölgesi İllerinde (Tokat, Çorum, Sinop, Amasya, Samsun ve Ordu) görev yapmakta olan Coğrafya Öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Örneklemi

Çalışma evreninden belirli kural ve kritere göre örneklem alma işine örnekleme denir. (Ekiz,2003:97) Araştırmanın örneklemini, Orta Karadeniz Bölgesindeki İllerdeki ve ilçelerdeki toplam 40 okulda ve bu okullarda görev yapan 100 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Anket çalışmasının yapıldığı öğretmenler rast gele seçilmiştir. Her okul türünde görev yapan öğretmene ulaşmaya çalışılmıştır. Anderson'a (1990) göre her ne kadar, araştırmalarda alınacak örneklemin evrenin %5-7'inin temsil etmesinin yeterli olacağı düşünülse de bu araştırma da bu rakamın üzerine çıkıldığı görülmektedir. Örneklemin demografik bilgilerine ilişkin dağılımlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Bilgilere İlişkin Dağılımlar

Demografik Özellik		Frekans	Yüzde	Birikimli Yüzde
Mesleki Deneyim	1-5 yıl arası	14	14,0	14,0
	6-10 yıl arası	19	19,0	33,0
	11-15 yıl arası	23	23,0	56,0
	16-20 yıl arası	22	22,0	78,0
	21-25 yıl arası	15	15,0	93,0
	26 yıl ve üzeri	7	7,0	100,0
Cinsiyet	Bay	56	56,0	56,0
	Bayan	44	44,0	100,0
Mezun Olunan Alan	Sosyal Bilgiler Öğret.	19	19,0	19,0
	Coğrafya Öğretmenliği	49	49,0	68,0
	Fen-Ede. Fak.Coğ. Böl.	27	27,0	95,0
	Fen-Ede. Fak.Tarih Bö.	4	4,0	99,0
	Tarih Öğretmenliği	1	1,0	100,0
Okul Türü	Fen Lisesi	7	7,0	7,0
	Anadolu Lisesi	19	19,0	26,0
	Anadolu Öğretmen Lis.	13	13,0	39,0
	Genel Lise	25	25,0	64,0
	MeslekiTeknik EğitimVeren Lise	12	12,0	76,0
	Kız Meslek Lisesi	19	19,0	95,0
	Diğer	5	5,0	100,0
Haftalık Ders Saati	1-5 saat	1	1,0	1,0
	6-10 saat	8	8,0	9,0
	11-15 sat	12	12,0	21,0
	16-20 saat	19	19,0	40,0
	21-25 saat	35	35,0	75,0
	26-30 saat	25	25,0	100,0

Tablo I'den elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Öğretmenlerin %14'ü 1-5 yıl arası mesleki deneyime, %19'u 6-10 yıl arası mesleki deneyime, %23'ü 11-15 yıl arası mesleki deneyime, %22'si 16-20 yıl arası mesleki deneyime, %15'i 21-25 yıl arası mesleki deneyime ve %7'si 26 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olduklarını belirtmişlerdir. Genel olarak örneklemede 6-20 yıl arası mesleki deneyime sahip öğretmenlerin daha fazla yer aldığı görülmüştür.

Örneklemin %56'sı bay öğretmenlerden ve %44'ü bayan öğretmenlerden oluşmuştur.

Öğretmenlerin %19'unun sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu, %49'unun coğrafya öğretmenliği mezunu, %27'sinin coğrafya bölümü mezunu, %4'ünün tarih bölümü mezunu ve %1'inin tarih bölümü mezunu olduğu gözlenmiştir. Örneklemin büyük çoğunluğunu coğrafya öğretmemeliği mezunu olan öğretmenler oluşturmuştur.

Öğretmenlerin %7'sinin Fen Lisesinde, %19'unun Anadolu lisesinde, %13'ünün Anadolu Öğretmen Lisesinde, %25'inin Genel Lisede, %12'sinin mesleki ve teknik eğitim veren lisede, %19'unun Kız Meslek Lisesinde ve %5'inin diğer türden eğitim veren liselerde görev yaptıkları gözlenmiştir.

Öğretmenlerin %'inin haftalık 1-5 saat, %8'inin haftalık 6-10 saat, %12'sinin haftalık 11-15 saat, %19'unun haftalık 16-20 saat, %35'inin haftalık 21-25 saat ve %25'inin haftalık 26-30 saat derslerinin olduğu gözlenmiştir. Örneklemede haftalık ders saatleri 16' dan fazla olan öğretmenler çoğunlukla yer almıştır.

3.5. Veri Toplama Aracı

Çalışma kapsamında yerli ve yabancı basılı kitap ve makalelerden yararlanılmıştır. Bunun yanında elektronik ortamda ulaşılabilen akademik makale ve tezlerden yararlanılmıştır. Kaynakların mümkün olduğunca güncel ve farklı görüşleri içermesine özen gösterilmiştir.

Öğretmenlerin "Coğrafyanın Genel Amacına Ulaşma Düzeyi" hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla, alan uzmanları ve araştırmacı tarafından hazırlanan likert tipi öğretmen anketi uygulanmıştır.

3.5.1. Öğretmen Anketi

Araştırmada uygulanan anketle iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm tanıtıcı bilgileri tespit etmek amacıyla hazırlanmışken, ikinci bölüm ise genel amaçlara ulaşma düzeyinin tespiti için hazırlanmıştır. 25 Sorudan oluşan anket, A. Uzunöz'ün (2004) "Orta Öğretim Coğrafya Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Belirlenmesi" adlı çalışmasında kullandığı anketten örnek alınarak hazırlanmıştır.

3.6.Verilerin Analizi

Uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler, "SPSS/PC 10.0 for WINDOWS" paket programına girilmiştir. Verilerden frekans ve yüzdelere elde edilerek çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Testin geneli için manova analizi yapılmıştır. Anket analiz edilirken değişkenler dikkate alınmış, karşılaştırmalar yapılmıştır. Fakat analiz yapılırken iller karşılaştırılmamıştır.

3.6.1 Güvenilirlik Analizi

İstatistiksel analizlere başlanmadan önce anketin güvenilirliği incelenmiştir. Ankette yer alan Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri ölçeğinin güvenilirliğine Cronbach's Alpha ile bakılmıştır. Güvenilirlik analizi yapılırken ölçekten elde edilen genel ortalama 3,443 olarak bulunmuş olup ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu gözlenmiştir.

Ankette yer alan Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri ölçeğinin güvenilirliğine Cronbach's Alpha ile bakılmıştır. Cronbach's Alpha katsayısı 0,935 olarak bulunmuş olup ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu gözlenmiştir.

3.7. Uygulamayla İlgili Pilot Çalışma

Pilot uygulama, ankette yer alması muhtemel hatalardan kaçınmak için anketin deneklere dağıtılmadan önce belli sayıda kişiye uygulanmasıdır. Böylece, araştırmacının anketteki muhtemel hataları düzeltme şansı olacaktır.

Anket uygulamasında çıkabilecek sorunların tespiti için 10 öğretmen üzerinde pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma sonrası tespit edilen hatalar düzeltilmiştir. Çoğaltılan anketler araştırma gruplarına uygulanmak üzere Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alındıktan sonra öğretmenlere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma için gerekli veriler örnekleme de yer alan öğretmenlere uygulanan anket yoluyla elde edilmiştir. Anket yoluyla elde edilen ham veriler bilgisayara aktarılmıştır. Araştırmanın amacına cevap bulma sürecinde, SPSS 10.0 (Statistical Package for The Social Science) programından yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans ve yüzde kullanılmıştır. Demografik özelliklere göre farklılaşmalarını incelemek amacı ile bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz esnasında önem düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

4.1. Ülkemizde Orta Öğretim Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçlarının Gruplandırılması

A- Ülkesinin maddi ve manevi kaynaklarına, ürettiklerine sahip çıkan bilinçli yurttaşlar yetiştirilmesi

Madde 5: Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilincini geliştirir.

Madde 7: Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.

Madde 11: Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

Madde 13: Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser

B- Öğrencilerin yakın çevreden başlayarak ülkemizde gerçekleşen ekonomik ve coğrafi olayları anlamalarını sağlamak

Madde 3: Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

Madde 4: Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

Madde 6: Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

Madde 10: Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

Madde 12: Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.

C- Öğrencilerin insan ile doğa arasındaki bağlantıyı anlamalarını ve insanın yaşadığı doğaya karşı sorumluluk bilincinin geliştirilmesi

Madde 3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

Madde 4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

Madde 5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilincini geliştirir.

Madde 6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

Madde 7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.

Madde 9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.

D- Öğrencilerin ülkemizin üretim potansiyeli hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve globalleşen dünya ülkeleri arasındaki etkileşimi kavratmak

Madde 5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilincini geliştirir.

Madde 8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabirliğini irdeler.

Madde 11. Ülkelerin oluşturdıkları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

E- Öğrencilerin araştırma ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesi

Madde 1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.

Madde 2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.

4.2. ÖLÇEKTEKİ SORULAR HANGİ ALT PROBLEMLE İLGİLİ ?

1.Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin “ Ülkесinin maddi ve manevi kaynaklarına, ürettiklerine sahip çıkan bilinçli yurttaşlar yetiştirilme bilgisine ulaşma düzeyi” hakkındaki görüşleri nelerdir?

S1. Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.

S2. Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

S4.Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.

S11. Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S25. Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.

2.Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin” Öğrencilerin yakın çevreden başlayarak ülkemizde gerçekleşen ekonomik ve coğrafi olayları anlama düzeyi” hakkındaki görüşleri nelerdir?

S10. Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S15. Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.

S19. Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S22. Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S23. Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

3. Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin “ Öğrencilerin insan ile doğa arasındaki bağlantıyı anlamalarını ve insanın yaşadığı doğaya karşı sorumluluk bilincinin geliştirilmesi” hakkındaki görüşleri nelerdir?

S6. Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.

S7. Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S8. Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.

S9. Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S12. Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşamla ilişkilendirebilecek bilgiye sahiptirler.

S13. Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.

S14. Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.

4.Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin “ Öğrencilerin ülkemizin üretim potansiyeli hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve globalleşen dünya ülkeleri arasındaki etkileşimi kavramaları” hakkındaki görüşleri nelerdir?

S3. Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

S16. Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S17. Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.

S18. Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S20. Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

S21. Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

5.Orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin” Öğrencilerin araştırma ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesi” hakkındaki görüşleri nelerdir?

S5. Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının (Tabi, Beşeri, Ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

S24. Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.

Tablo 2. Genel Amaçlar İle İlişkili Olan Anket Sorularının Gösterilmesi

Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçları	Genel Amaçlarla İlgili Olan Anket soruları
1.Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulmuş araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.	24. Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler
2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.	5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının (Tabi, Beşeri, Ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.	12. Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşamla ilişkilendirebilecek bilgiye sahiptirler.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.	14. Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır. 9. Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.	1. Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.	6.Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.	13. Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler. 7. Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabildiğini irdeler.	10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler. 3. Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır. 16.Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler

9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.	23. Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.	8. Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavrar.	17. Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar. 22. Öğrenciler, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler. 20. Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler. 18. Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.	21. Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler. 15. Öğrenciler Türkiye'nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır. 19. Öğrenciler, Türkiye'nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler. 11. Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.
13. Coğrafi değerlerin "vatan bilincinin" kazanılmasındaki önemini özümser.	2. Öğrenciler coğrafi değerlerin "vatan bilincinin" oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır. 4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar. 25. Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.

4.3. Öğretmen Anketinden Elde Edilen Bulgular

4.3.1. Öğretmenlerin Değişen Özelliklerinin Cevapları Üzerindeki Etkisi

Coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılma düzeyi hakkındaki öğretmen görüşlerini tespit edebilmek için uyguladığımız anketin birinci bölümünde, öğretmenlerin cinsiyet, mezun oldukları bölüm, mesleki deneyimleri gibi kişisel bilgilerini sorduk.

Bu bölümde öğretmenlerin, anketin bütününe vermiş oldukları cevaplar üzerinde kişisel bilgilerin etkisini araştırdık.

Tablo 3. Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Durumu

Anket Soruları	Test istatistik değeri	Testin olasılık değeri
S1 Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.	0,29	0,58
S2 Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	0,93	0,33
S3 Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	1,85	0,17
S4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.	1,16	0,28
S5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılımlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	1,16	0,28
S6 Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.	1,28	0,25
S7 Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,23	0,63
S8 Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.	0,38	0,53
S9 Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,07	0,78
S10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,06	0,30
S11 Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,95	0,32
S12 Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşama ilişkiledebilecek bilgiye sahiptirler.	0,00	0,94
S13 Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.	3,84	0,05
S14 Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.	0,93	0,33
S15 Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.	0,32	0,57
S16 Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,11	0,73
S17 Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.	1,05	0,30
S18 Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,00	0,94
S19 Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,00	0,94
S20 Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,98	0,32
S21 Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,11	0,73
S22 Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,85	0,35
S23 Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,05	0,82
S24 Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.	2,51	0,11
S25 Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.	0,96	0,32

Tabloya göre; P olasılık değeri 0,05 den büyük olduğu için bay ve bayan öğretmen gruplarının cevaplarının benzer olduğu söylenir. Öğretmenlerin testin geneline vermiş oldukları cevaplar, cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında; cinsiyetin cevaplar üzerinde etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4. Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri Anketine Verilen Cevapların Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Faktör	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Cinsiyet	Bayan	44	3,39	0,89	0,28	0,69
	Bay	56	3,48	0,85		

Tablo 4 incelendiğinde; bay ve bayan öğretmenlerin sorulara vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamalarının yakın olduğu, P değerinin 0.05’ ten büyük olduğu görülmektedir. Bay ve bayan öğretmenler aynı sorulara benzer cevaplar vermiştir. Bay ve bayan öğretmenler Coğrafya dersinin ulaşılabilirlik düzeyi hakkında aynı görüşü savunmaktadırlar. Cinsiyetin cevaplarda bağlayıcı veya gruplayıcı bir etkisi yoktur.

Tablo 5.Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Deneyimine Göre Durumu

Anket soruları	Test istatistik değeri	Testin olasılık değeri
S1 Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.	1,82	0,17
S2 Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	0,31	0,57
S3 Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	4,08	0,04
S4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.	0,18	0,66
S5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılışlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	0,53	0,46
S6 Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.	1,43	0,23
S7 Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,00	0,93
S8 Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.	0,00	1,00
S9 Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,44	0,50
S10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,00	0,95
S11 Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,39	0,53
S12 Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşama ilişkilendirebilecek bilgiye sahiptirler.	0,13	0,71
S13 Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.	0,02	0,87
S14 Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.	0,14	0,70
S15 Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.	0,00	0,97
S16 Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,12	0,71
S17 Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.	0,39	0,52
S18 Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,49	0,48
S19 Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,42	0,51
S20 Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,47	0,49
S21 Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,05	0,80
S22 Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,05	0,30
S23 Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,63	0,42
S24 Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.	0,00	0,95
S25 Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.	0,21	0,64

Tablo 5'e göre; ankette sadece 3. Sorunun cevaplanmasında meslek deneyimin ayırt edici bir faktör olduğu söylenebilir. ($P=0,043<0,05$). “Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır” maddesinde mesleki deneyimi 20 yıl ve üzerinde olan öğretmenler katılıyorum şikkını işaretlemişlerdir. Ankette 3. madde hariç diğer maddelere verilen cevapların mesleki deneyimle bağlayıcı bir ilişkisi bulunmamaktadır. öğretmenlerin mesleki deneyimi, coğrafya dersinin genel amaçlarının ulaşılma düzeyleri hakkında ki görüşlerine etkisi yoktur.

Tablo 6. . Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri Anketine Verilen Cevapların Öğretmenlerin Mesleki Deneyimine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Faktör	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Mesleki Deneyim	15 Yıldan Az	56	3,43	0,86	0,86	0,65
	15 Yıldan Fazla	44	3,44	0,88		

Tablo 6 incelendiğinde; mesleki deneyimi 15 yıldan az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenlerin sorulara vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamalarının yakın olduğu, P değerinin 0.05' ten büyük olduğu görülmektedir. Mesleki deneyimi 15 yıldan az olan öğretmenlerin testin geneline vermiş oldukları cevaplar ile deneyimi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin cevapları benzerdir. Mesleki deneyimi 15 yıldan az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenlerin Coğrafya dersinin ulaşılabilirlik düzeyi hakkında aynı görüşü savunmaktadırlar. Mesleki deneyimin cevaplarda bağlayıcı bir etkisi yoktur.

Tablo 7. Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Alana Göre Durumu

ANKET SORULARI	Test istatistik değeri	Testin olasılık değeri
S1 Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.	7,90	0,04
S2 Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	8,84	0,03
S3 Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	5,25	0,15
S4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.	5,23	0,15
S5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılımlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	8,35	0,03
S6 Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.	3,00	0,39
S7 Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	8,42	0,03
S8 Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.	5,36	0,14
S9 Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	3,01	0,38
S10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	6,88	0,07
S11 Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	3,80	0,28
S12 Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşamla ilişkilendirebilecek bilgiye sahiptirler.	3,85	0,27
S13 Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.	4,76	0,19
S14 Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.	0,43	0,93
S15 Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.	4,61	0,20
S16 Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	5,48	0,13
S17 Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.	2,43	0,48
S18 Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,90	0,82
S19 Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,71	0,87
S20 Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,73	0,63
S21 Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	4,44	0,21
S22 Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,13	0,98
S23 Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,70	0,63
S24 Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.	1,63	0,65
S25 Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.	2,73	0,43

Tablo 7'e göre; anket maddelerine verilen cevaplar, öğretmenlerin mezun oldukları bölümlere göre 1,2,5 ve 7. soruda farklılık göstermiştir.

1. “Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.”
2. “Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.”
5. “Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.”
7. “Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılışlarını ve bunların sebep ve sonuç ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.”

Yukarıdaki maddelere aynı bölümden mezun olan öğretmenler aynı cevapları vermişlerdir. Eğitim fakültesi coğrafya öğretmenliğinden mezun olan öğretmenler bu amaçların ulaşıldığını düşünmektedirler. Anketteki diğer maddelerin cevaplandırılmasında öğretmenlerin mezun oldukları bölümün etkisi görülmemiştir. Farklı bölümlerden mezun olan öğretmenler benzer cevapları vermiştir.

Tablo 8. Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri Anketine Verilen Cevapların Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölümlere Göre Karşılaştırılması

Değişken	Faktör	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Mezun Olunan Bölüm	Sosyal Bil. Öğr.	19	3,32	0,83	1,23	0,09
	Coğ. Öğr.	49	3,53	0,86		
	Fen- Ede. Coğ. Böl.	27	3,35	0,84		
	Fen-Ede. Tarih Böl.	4	3,29	1,02		

Tablo 8 incelendiğinde; öğretmenlerin mezun oldukları bölümlere göre verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu ve P değerinin 0.05 ‘ten büyük olduğu saptanmıştır. Bu durumda, öğretmenlerin anketin geneline vermiş oldukları cevapları mezun oldukları bölümlerin etkilemediği görülmektedir. Öğretmenlerin mezun

olduğu bölümler, coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyleri hakkındaki görüşlerine yansımamıştır.

Tablo 9. Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Durumu

ANKET SORULARI	Test istatistik değeri	Testin olasılık değeri
S1 Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.	13,56	0,01
S2 Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	17,18	0,00
S3 Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	27,09	0,00
S4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.	11,86	0,03
S5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılımlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	14,60	0,01
S6 Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.	14,01	0,01
S7 Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	21,07	0,00
S8 Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.	11,58	0,04
S9 Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	14,36	0,01
S10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	14,33	0,01
S11 Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	20,26	0,00
S12 Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşama ilişkiledebilecek bilgiye sahiptirler.	16,42	0,00
S13 Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.	10,23	0,06
S14 Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.	13,84	0,01
S15 Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.	20,52	0,00
S16 Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	6,88	0,22
S17 Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.	9,36	0,09
S18 Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	6,37	0,27
S19 Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	6,80	0,23
S20 Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	10,04	0,07
S21 Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	9,32	0,09
S22 Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	15,82	0,00
S23 Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	26,09	0,00
S24 Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.	26,66	0,00
S25 Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.	25,68	0,00

Tablo 9'a göre; öğretmenlerin görev yaptığı okul türü 13,16,17,18,19,20 ve 21. maddelerine verilen cevapları etkilemiştir. Aynı okul türünde görev yapan öğretmenler aşağıdaki maddelere aynı cevapları vermiştir. Öğretmenlerin görev yaptığı okul türleri aşağıdaki maddeleri etkilemiştir.

13. "Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak "tasarruf bilincine" sahiptirler."

16. "Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler."

17. "Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar."

18. "Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler."

19. "Öğrenciler, Türkiye'nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler."

20. "Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler."

21. "Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler."

Anketteki diğer maddelere verilen cevaplarda okul türünün etkisi görülmemiştir. Mesleki ve teknik eğitim veren lise veya genel lisede çalışan bir öğretmenin cevabı Anadolu lisesinde görev yapan bir öğretmenin cevabının aynısı veya benzerdir. Yani; 13,16,17,18,19,20 ve 21. maddeler hariç diğer maddelerde öğretmenlerin görev yaptığı okul türünün etkisi görülmez, cevaplar benzerdir.

Tablo 10. Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri Anketine Verilen Cevapların Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

Görev Yapılan Okul Türü	$\bar{X}$	Ss	T	P
Fen Lisesi	3,77	0,90	1,45	0,00
Anadolu Lisesi	3,75	0,82		
Anadolu Öğretmen Lisesi	3,89	0,74		
Meslek Lisesi	3,10	0,84		
Genel Lise	3,11	0,86		
Diğer	3,10	0,81		

Tablo 10'a göre; öğretmenlerin görev yaptığı okul türlerine göre vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalamaları farklılık göstermekte ve P değeri 0.05'ten küçüktür. Bu verilere göre öğretmenlerin görev yaptıkları okul türleri ankete vermiş oldukları cevapları etkilemiştir. Fen Lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen lisesinde görev yapan öğretmenlerin cevapları birbirine yakındır. Fen Lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen lisesinde görev yapan öğretmenler, coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılabilir düzeyde olduğunu savunmaktadırlar. Meslek lisesi, Genel lise ve diğer lise türlerinde görev yapan öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalamalarının küçük ve birbirlerine yakın değerler olduğu görülmüştür. Meslek lisesi, Genel lise ve diğer lise türlerinde görev yapan öğretmenler, coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılabilir düzeyde olmadığını savunmaktadırlar.

Fen lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen Liselerinde görev yapan öğretmenlerin, genel amaçların ulaşılabilir olduğunu savunurken anketin uygulandığı diğer liselerde görev yapan öğretmenler genel amaçların ulaşılabilir olmadığını düşünmeleri, öğrencilerden kaynaklanan, öğretmenlerden kaynaklanan, okul imkanlarından kaynaklanan nedenler olabilir.

Öğrenciden kaynaklanan nedenler arasında; puan sırasına göre öğrenci alan bu okulların, başarılı öğrencileri seçmesi gösterilebilir. Bu okul türlerinde görev yapan öğretmenlerin sınavla bu okullara seçilmesi, alanında bilgili ve yetenekli öğretmenlerin bu okullarda okuyan öğrencileri olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Tablo 11. Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatine Göre Durumu

ANKET SORULARI	Test istatistik değeri	Testin olasılık değeri
S1 Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.	0,00	0,98
S2 Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	1,83	0,17
S3 Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	0,00	0,96
S4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.	0,58	0,44
S5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılımlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.	2,11	0,14
S6 Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.	1,56	0,21
S7 Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,12	0,72
S8 Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.	0,24	0,62
S9 Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,13	0,28
S10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,45	0,50
S11 Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,07	0,78
S12 Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşamla ilişkilendirebilecek bilgiye sahiptirler.	0,05	0,82
S13 Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.	0,37	0,54
S14 Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.	0,29	0,58
S15 Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.	5,26	0,02
S16 Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,02	0,87
S17 Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.	0,95	0,32
S18 Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,14	0,28
S19 Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	9,03	0,00
S20 Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	1,02	0,31
S21 Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,00	0,92
S22 Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	3,73	0,05
S23 Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	0,48	0,48
S24 Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.	0,79	0,37
S25 Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.	1,60	0,20

Tablo 11'e göre; öğretmenlerin bir haftada girmiş oldukları ders sayısının genel amaçların ulaşılma düzeyleri hakkında ki görüşlerini 15. ve 19. sorular hariç etkilememiştir. Öğretmenlerin bir haftada girmiş olduğu ders saati ankete verilen cevaplarda bağlayıcı nitelikte değildir. Haftada farklı ders saatine giren öğretmenler benzer yada aynı cevapları vermiştir. Öğretmenlerin ders yoğunlukları genel amaçların ulaşılma düzeyleri hakkındaki görüşlerini etkilememektedir.

Tablo 12. Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşılabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri Anketine Verilen Cevapların Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatine Göre Karşılaştırılması

Değişken	Faktör	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Haftalık Ders Saati	15Saatten Az	21	3,46	1,00	1,86	0,02
	15Saatten Fazla	79	3,44	0,80		

Tablo 12'ye bakıldığında haftalık ders saatinin 15 saatten az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenlerin sorulara vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamalarının çok yakın olduğu, P değerinin 0.05' ten küçük olduğu görülmektedir. Haftalık ders saatinin 15 saatten az olan öğretmenlerin testin geneline vermiş oldukları cevaplar ile 15 saatten fazla olan öğretmenlerin cevapları benzerdir. Haftalık ders saatinin 15 saatten az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenler, Coğrafya dersinin ulaşılabilirlik düzeyi hakkında aynı görüşü savunmaktadırlar. Öğretmenlerin haftalık ders saatlerinin cevaplarda bağlayıcı bir etkisi yoktur.

4.4 Kişisel Bilgilerin Alt Problemler İle Karşılaştırılması

Orta Öğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarını içerikleri ile ilişkilendirerek beş gruba ayırmıştık. Bu gruplar;

1. Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi bilgisiyle ilgili amaçlar
2. Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olaylar ile ilgili amaçlar
3. Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri bilgisi ile ilgili amaçlar
4. Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi ile ilgili amaçlar

5. Çeşitli coğrafi becerileri kazanma ile ilgili amaçlar' dan oluşmaktadır. Öğretmenlerin, coğrafya dersinin genel amaçlarına ulaşılma düzeyi hakkındaki görüşleri bu beş kategoride ayrı ayrı olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin kişisel bilgilerinin, bu gruplar üzerindeki etkisine bakılmıştır. Testin geneli için manova analizi yapıldı.

Tablo 13. Genel Amaçların Öğretmenlerin Mesleki Deneyime Göre Karşılaştırılması

	Hotelling's T testin hesap değeri	P olasılık değeri
Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi başlığı ile ilgili sorular(1,2,4,11,25. sorular)	0,03	0,62
Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama başlığı ile ilgili sorular (10,15,19,22,23. sorular)	0,02	0,82
Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri başlığı ile ilgili sorular (6,7,8,9,12,13,14.sorular)	0,04	0,76
Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi başlığı ile ilgili sorular (3,17,18,20,21. sorular)	0,07	0,32
Çeşitli coğrafi becerileri kazanma başlığı ile ilgili sorular (5 ve 24. sorular)	0,00	0,69

Tablo 13'e göre; Hotelling's T = 0,037 ve p olasılık değeri P=0,629'dir. P olasılık değeri 0,05 den büyük olduğu için mesleki deneyimin cevaplara etkisi yoktur. Öğretmenlerin meslekteki deneyimleri genel amaçların ulaşılabilirlik düzeyleri hakkındaki görüşlerini etkilememektedir. Mesleki deneyimleri çok farklı olan öğretmenler aynı cevapları vermiştir. Mesleki deneyimi 15 yıldan az olanlar ile 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin cevapları karşılaştırıldığında, mesleki deneyimin cevaplarda bağlayıcı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 14. Genel Amaçların Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması

	Hotelling's T testin hesap değeri	P olasılık değeri
Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi başlığı ile ilgili sorular(1,2,4,11,25. sorular)	0,00	0,69
Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama başlığı ile ilgili sorular (10,15,19,22,23. sorular)	0,02	0,74
Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri başlığı ile ilgili sorular (6,7,8,9,12,13,14.sorular)	0,09	0,28
Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi başlığı ile ilgili sorular(3,17,18,20,21. sorular)	0,07	0,32
Çeşitli coğrafi becerileri kazanma başlığı ile ilgili sorular (5 ve 24. sorular)	0,03	0,23

Öğretmenlerin coğrafya dersinin genel amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşlerine cinsiyetin etkisine bakılmıştır. Öğretmenlerin gruplara vermiş olduğu cevaplarda cinsiyetin etkisine rastlanmamıştır. Bay ve bayan öğretmenlerin cevapları madde grupları üzerinde etkisi yoktur. Bay öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar bayan öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplardan kesin bir şekilde ayıramamaktadır.

Tablo 15. Genel Amaçların Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölümlere Göre Karşılaştırılması

	T	P
Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi başlığı ile ilgili sorular(1,2,4,11,25. sorular)	0,44	0,00
Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama başlığı ile ilgili sorular (10,15,19,22,23. sorular)	0,22	0,43
Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri başlığı ile ilgili sorular (6,7,8,9,12,13,14.sorular)	0,43	0,11
Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi başlığı ile ilgili sorular(3,17,18,20,21. sorular)	0,26	0,48
Çeşitli coğrafi becerileri kazanma başlığı ile ilgili sorular (5 ve 24. sorular)	0,12	0,20

Tablo 15’de öğretmenlerin mezun oldukları bölümlerin madde gruplarına vermiş oldukları cevaplara etkisine bakılmıştır. Öğretmenlerin mezun oldukları bölümler, “Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi” başlığı ile ilgili maddelere (1,2,4,11,25.) verilen cevapları etkilemiştir. P değerinin 0.05 ten küçük olduğu, cevapların etkilendiği tek grup “Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi” başlığı ile ilgili maddelerdir. Eğitim fakültesi Coğrafya öğretmenliğinden mezun olan öğretmenler Bilinçli Yurttaşlar yetiştirilmesi ile ilgili olan genel amaçların ulaşılabilen amaçlar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin mezun oldukları bölümler; Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama , Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri, Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi, Çeşitli coğrafi becerileri kazanma, maddelerine vermiş oldukları cevapları etkilememiştir. Farklı bölümlerden mezun olan öğretmenler bilinçli yurttaşlar yetiştirilmesi başlığı altındaki maddeler hariç diğer maddelere aynı veya benzer cevaplar vermiştir.

Tablo 16. Genel Amaçların Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

	T	P
Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi başlığı ile ilgili sorular(1,2,4,11,25. sorular)	0,89	0,00
Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama başlığı ile ilgili sorular (10,15,19,22,23. sorular)	0,72	0,00
Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri başlığı ile ilgili sorular (6,7,8,9,12,13,14.sorular)	0,72	0,03
Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi başlığı ile ilgili sorular(3,17,18,20,21. sorular)	0,86	0,00
Çeşitli coğrafi becerileri kazanma başlığı ile ilgili sorular (5 ve 24. sorular)	0,54	0,00

Tablo 16’ya göre; öğretmenlerin görev yaptığı okul türünün, madde gruplarına etkisine bakılmıştır. Öğretmenlerin görev yaptığı okul türü vermiş olduğu cevaplara yansımıştır. Fen lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde görev yapan öğretmenlerin gruplara vermiş olduğu

cevaplar benzerdir. Farklı okul türlerinde görev yapan öğretmenler gruplara ayrılmış olan genel amaçlara farklı cevaplar vermişlerdir.

Okul türünün verilen cevaplarda etkisi olduğu saptanmıştır. Ankette yer alan cinsiyet, mezun olunan bölüm, görev yapılan okul türü, haftalık ders saati, mesleki deneyim gibi değişkenler arasında gruplar arasındaki cevapların en farklı olduğu değişken, görev yapılan okul türüdür.

Tablo 17. Genel Amaçların Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatine Göre Karşılaştırılması

	T	P
Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi başlığı ile ilgili sorular(1,2,4,11,25. sorular)	0,074	0,234
Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama başlığı ile ilgili sorular (10,15,19,22,23. sorular)	0,26	0,00
Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri başlığı ile ilgili sorular (6,7,8,9,12,13,14.sorular)	0,07	0,44
Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi başlığı ile ilgili sorular(3,17,18,20,21. sorular)	0,06	0,41
Çeşitli coğrafi becerileri kazanma başlığı ile ilgili sorular (5 ve 24. sorular)	0,05	0,09

Öğretmenlerin bir haftada girmiş olduğu ders saati yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama ile ilgili maddelere farklı cevaplar vermişlerdir. Öğretmenler yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama grubu hariç diğer gruplardaki sorulara, haftalık ders saatleri farklı olsada aynı cevapları vermişlerdir. Haftalık ders saatinin farklı olması gruplara verilen cevapları etkileyen bir değişken değildir.

**Tablo 18. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerinin Genel Amaçların Ulaşılma Düzeyi
Hakkındaki Görüşlerine Etkisi**

		Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi başlığı ile ilgili sorular 1,2,4,11,25		Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama başlığı ile ilgili sorular 10,15,19,22,23		Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri başlığı ile ilgili sorular 6,7,8,9,12,13,14		Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisi başlığı ile ilgili sorular 3,16,17,18,20,21		Çeşitli coğrafi becerileri kazanma başlığı ile ilgili sorular 5 ve 24	
		$\bar{X}$	P	$\bar{X}$	P	$\bar{X}$	P	$\bar{X}$	P	$\bar{X}$	P
Cinsiyet	Bay	3,49	0,69	3,44	0,74	4,08	0,28	3,32	0,32	3,37	0,23
	Bayan	3,40		3,44		3,43		3,32		3,26	
Okul Türü	Fen lisesi	4,14	0,00	3,57	0,00	3,64	0,03	3,57	0,00	3,29	0,00
	Anad. Lise	3,79		3,72		3,78		3,68		3,79	
	Ana. Öğre. Li.	4,00		3,81		3,84		6,13		3,86	
	Genel Li	3,45		3,35		3,56		5,74		3,34	
	Meslek Li.	2,53		1,25		3,21		4,61		1,75	
	Diğer	3,24		3,07		3,18		5,59		3,12	
Haftalık Ders saati	15 ten az	3,59	0,23	3,57	0,00	3,42	0,44	5,88	0,41	3,12	0,09
	15 ten fazla	3,48		3,31		3,47		5,88		3,40	
Mesleki Deneyim	15 ten az	3,50	0,62	3,44	0,82	3,50	0,76	5,77	0,32	3,40	0,69
	15 ten fazla	3,48		3,39		3,50		5,83		3,40	
Mezuniyet durumu	Sos. Bil. Öğr	2,70	0,00	1,24	0,43	3,37	0,11	4,64	0,48	1,55	0,20
	Coğ. Öğr	3,62		3,49		3,63		5,92		3,48	
	Fen- Ede. Coğ. Böl	3,37		3,27		3,36		5,81		3,35	
	Fen-Ede. Tarih Böl	3,10		3,35		3,42		5,83		3,05	
	Tarih Öğr.	2,60		2,60		3,03		5,07		2,50	

Tablo 18 incelendiğinde; Öğretmenlerin gruplara vermiş olduğu cevaplarda cinsiyetin etkisine rastlanmamıştır. Anket soruları içeriklerine göre gruplandırılmıştır. Öğretmenlerin bu gruplara verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında, ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ankete verilen cevaplarda öğretmenlerin cinsiyetinin etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin görev yaptığı okul türlerine göre vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalamaları farklılık göstermektedir. Fen Lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen lisesinde görev yapan öğretmenlerin cevaplarının aritmetik ortalamaları birbirine yakındır. Fen Lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu öğretmen lisesinde görev yapan öğretmenler, coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılabilir düzeyde olduğunu savunmaktadırlar. Meslek lisesi, Genel lise ve diğer lise türlerinde görev yapan öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalamalarının küçük ve birbirlerine yakın değerler olduğu görülmüştür. Meslek lisesi, Genel lise ve diğer lise türlerinde görev yapan öğretmenler, coğrafya öğretiminin genel amaçlarının ulaşılabilir düzeyde olmadığını savunmaktadırlar.

Haftalık ders saatinin 15 saatten az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenlerin soru gruplarına vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamalarının çok yakın olduğu, P değerinin 0.05' ten küçük olduğu görülmektedir. Haftalık ders saatinin 15 saatten az olan öğretmenlerin testin geneline vermiş oldukları cevaplar ile 15 saatten fazla olan öğretmenlerin cevapları benzerdir. Haftalık ders saatinin 15 saatten az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenler, Coğrafya dersinin ulaşılabilirlik düzeyi hakkında aynı görüşü savunmaktadırlar.

Mesleki deneyimi 15 yıldan az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenlerin soru gruplarına vermiş olduğu cevapların aritmetik ortalamalarının çok yakın olduğu, P değerinin 0.05' ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre; mesleki deneyimi 15 yıldan az olan öğretmenlerin testin geneline vermiş oldukları cevaplar ile deneyimi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin cevapları benzerdir. Mesleki deneyimi 15 yıldan az olan öğretmenler ile fazla olan öğretmenlerin Coğrafya dersinin ulaşılabilirlik düzeyi hakkında aynı görüşü savunmaktadırlar. Mesleki deneyimin soru grupları üzerinde bağlayıcı bir etkisi yoktur.

Öğretmenlerin mezun oldukları bölümlerin madde gruplarına vermiş oldukları cevaplara etkisine bakıldığında “Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi” başlığı ile ilgili maddelere verilen cevapların aritmetik ortalamaları arasında farklılıklar görülmektedir. P değerinin 0.05 ten küçük olduğu ve cevapların etkilendiği tek grup “Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi”

başlığı ile ilgili maddelerdir. Eğitim fakültesi Coğrafya öğretmenliğinden mezun olan öğretmenler “Bilinçli Yurttaşlar yetiştirilmesi” ile ilgili olan genel amaçların ulaşılabilen amaçlar olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim fakültesi Coğrafya öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerden sonra Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya bölümünden mezun olan öğretmenler “Bilinçli Yurttaşlar yetiştirilmesi” başlığı ile ilgili amaçların ulaşılabilir olduğunu düşünmektedirler. Farklı bölümlerden mezun olan öğretmenler bilinçli yurttaşlar yetiştirilmesi başlığı altındaki maddeler hariç diğer maddelere aynı veya benzer cevaplar vermiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.TARTIŞMA

Aküzüm (2006)'ün yaptığı “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Pilot Uygulaması İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada pilot uygulamadaki yenilenen Hayat Bilgisi dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma grubu 133 sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacının hazırladığı anket kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler pilot uygulamadaki Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının uygulamadaki programa göre hedef, içerik, süreç ve ölçme değerlendirme boyutlarında öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığını ve kalıcı öğrenme sağladığını belirtmişlerdir. Coğrafya dersinin 2005'te yenilenen genel amaçları da eski programa göre daha öğrenci merkezli, üst düzey düşünme becerilerini geliştiren bir programdır. Bu çalışmada da genel amaçların ulaşılma düzeyleri öğretmenlerin görüşünü olarak saptanmıştır.

Ocak ve Gündüz (2006)'ün yaptıkları “Hayat Bilgisi Ders Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada programın getirdiği değişiklikler tespit edilmeye ve önceki programla karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenler 2005 programını 1998 programına göre daha faydalı bulmaktadır.

Çimen (2008), “Yeni Coğrafya Müfredatının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, coğrafya öğretim programının içeriği ve eğitim öğretim sürecindeki mevcut durumu ayrıca eski ve yeni coğrafya programları karşılaştırılarak, içerik, materyal, yöntem, strateji, uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik bakımından incelenmiştir. Yeni coğrafya eğitim programının hedeflerini ulaşılabilir olarak saptamıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, orta öğretim coğrafya dersinin genel amaçlarının ulaşılabilirlik düzeyleri hakkında ki öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma sonucunda, uygulanan anket aracılığıyla öğretmenlerin coğrafya dersinin genel amaçlarına ulaşılabilirlik seviyesi hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin, coğrafya dersinin genel amaçlarına ulaşılma düzeyi hakkındaki görüşleri beş ayrı kategoride değerlendirilmiştir.

1. Bilinçli yurttaşların yetiştirilmesi bilgisine ulaşma düzeyi
2. Yaşadıkları çevreyi tanıma ve çevrede gelişen coğrafi olayları anlama düzeyi
3. Coğrafi çevre ile insan ilişkisi ve birbirlerine olan etkileri bilgisine ulaşma düzeyi
4. Çeşitli ülke ve kültürler tanıma bilgisine ulaşma düzeyi
5. Çeşitli coğrafi becerileri kazanma düzeyi

Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla Orta Karadeniz Bölgesi illerinde (Tokat, Çorum, Sinop, Amasya, Samsun ve Ordu) bulunan 40 okulda görev yapmakta olan 100 coğrafya öğretmeni ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, önceki yapılan çalışmalardan elde edilen veriler ile desteklenerek bazı sonuçlara varılmıştır.

5.1. Öğretmenlerin Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçlarına Ulaşılma Düzeyi Hakkındaki Görüşleri

5.1.1. Öğretmenlerin “Bilinçli Yurttaşların Yetiştirilmesi” ile ilgili Genel Amaçlar Hakkındaki Görüşleri

Eğitimecilere göre bir eğitim programının sahip olması gereken özelliklerin başında işlevselliği, yani programın içeriğinin toplumun ihtiyaçlarına cevap vermesi, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarması, esnekliği, gelişen teknoloji ve bilimin getirdiği yenilik ve değişimler ışığında konuların ayrıntılarını belirlemesi, hangi yöntem ve tekniği kullanacağını tespit etme imkanı sağlaması gerekmektedir (Engin, Akbaş ve Gençtürk, 2003). Bu noktada 2005 öncesi coğrafya öğretim programlarının işlevsellik bakımından toplumun ihtiyaçlarına cevap veremediğine dikkat çekilmektedir.

Eğitimin her seviyesinde olduğu gibi orta öğretim seviyesinde de öğrencilerin vatanını, milletini ve insanlığı seven, ülkesinin kalkınmasında severek sorumluluk alan, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olunacağı hakkında yeterli donanıma sahip bireyler olarak yetiştirilmesi en temel görevlerden biridir. (Uzunöz,2004)

2005 Sosyal Bilgiler Programında evrensel ve ulusal değerler arasında bir denge kurulmaya çalışılmıştır. Önceki programlara göre daha soyut ve sevgi temelli bir yurtseverlik anlayışının tanımlandığı bu programda 7. sınıf sonunda öğrencinin; “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanının ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişmesi” hedeflenmiştir (MEB, 2005a). 2005 yılında yenilenen coğrafya programında, vatanını, milletini seven, görev ve sorumluluklarının farkında olan “bilinçli yurttaşlar” yetiştirmeyi hedefleyen amaçlar vardır.

Yaptığımız anket sonucunda, öğretmenlerin; coğrafya dersinin genel amaçlarının öğrenciler tarafından kazanıldığını, düşündüklerini tespit ettik. Şöyle ki; “Bilinçli Yurttaşların Yetiştirilmesi” amacıyla ilgili anket sorularına öğretmenlerin çoğunluğu kısmen katılıyorum yada katılıyorum demiştir. Okulun bulunduğu çevre ve okul türünün farklılık göstermesine rağmen, öğretmenler “bilinçli yurttaş” yetiştirme amacına ulaşıldığını düşünmektedirler.

5.1.2. Öğretmenlerin “Öğrencilerin yakın çevreden başlayarak ülkemizde gerçekleşen ekonomik ve coğrafi olayları anlama düzeyi” İle İlgili Genel Amaçlar Hakkındaki Görüşleri

Coğrafyada yakın çevreden başlayarak, dünyanın çeşitli özelliklerini, farklı alanlarını, bunların nedenlerini ortaöğretim kademelerinde, öğrenciye aktarmak en temel hedeflerdir (Şahin 2002:103).

Öğrencilere ülkemizin başlıca tarım ve endüstri, ticari ilişkileri ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yer altı ve yer üstü kaynakları, turistik zenginliklerimizi, ülkemizin tabi kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini öğretmeliyiz. Bunları öğrettikten sonra ülkemizin dünya milletleri arasında ekonomik bağları ve dünya ekonomisindeki yeri ve önemini öğretmeliyiz (Uzunöz 2004).

Globalleşen dünyada herhangi bir bölgede olan olay ister olumlu ister olumsuz çok kısa zamanda etkisini binlerce kilometre mesafedeki başka bir bölgede gösterdiğine her birimiz şahidiz. 2010 yılında İzlanda’da patlayan yanardağın külleri tüm Avrupa’yı ve kısmen Asya ülkelerini etkiledi. Kuzey Yarım Küredeki ülkeler arasındaki uçak seferlerini engelledi. Öğrencilere dünya ülkeleri arasındaki bu mecburi iletişim zorunluluğu kavratılmalıdır.

Öğretmenler ile yapılan anket sonuçlarına göre; Öğretmenler, Öğrencilerin yakın çevreden başlayarak ülkemizde gerçekleşen ekonomik ve coğrafi olayları anlama düzeyinin yüksek olduğunu düşünmektedirler. Şöyle ki; “Öğrencilerin yakın çevreden başlayarak ülkemizde gerçekleşen ekonomik ve coğrafi olayları anlamaları ile ilgili olan genel amaçlara ulaşıldığını düşünmektedirler. Bu amaçların ulaşıp ulaşılmadığını soran anket sorularına büyük bir çoğunluk kısmen ulaşılmıştır cevabını vermiştir.

5.1.3. Öğretmenlerin “Öğrencilerin İnsan ile Doğa Arasındaki Bağlantıyı Anlamalarını ve İnsanın Yaşadığı Doğaya Karşı Sorumluluk Bilincinin Geliştirilmesi” İle İlgili Genel Amaçlar Hakkındaki Görüşleri

Akinoğlu (2005), coğrafya öğretimindeki en önemli sorunlardan birinin “öğrencilerin ve öğretmenlerin derse bakış açısı” olduğunu hatırlatmakta ve “öğrencilerin bilgi yığnında boğulduğunu, bu bilgileri pratik yaşamla bağdaştıramadıklarını, bunun sonucu olarak çoğu öğrencinin coğrafya dersini zor ya da sıkıcı bir ders olarak nitelediklerini belirterek bu durumu, coğrafya dersindeki başarının düşük olmasının sebebi olarak görmektedir.

Benzer bir ilişkilendirme de Taş (2008) tarafından yapılmıştır. Taş’a göre “Coğrafya öğretimindeki problemlerden biri de öğrencilerin coğrafi olaylara mekânsal bir bakış açısı ile bakmamalarının sonucu olarak, sadece dünyadaki olguların dizilişine bakıp, onları kuru bilgi olarak ezberlemeleridir. Bu bilgi ise günlük hayatta öğrenciye önemli bir fayda sağlamamaktadır”.

Tümertekin ve Özgüç (2000) bir taraftan coğrafi kültürün önemine “Coğrafyayı bilmek geçmişî anlamamıza yardımcı olacağı gibi, geleceğe de ışık tutacaktır” ifadesi ile vurgu yaparken, diğer taraftan da “coğrafyanın, toplumda yer adlarını ezberlemekten ibaretmiş gibi algılandığına dikkati çekerek, yer adlarını bilmenin, coğrafyanın araçlarından yalnızca biri olduğunu” dile getirmektedir.

Bu konuda bir başka tespit ise; “Coğrafya eğitimcilerinin en çok yakındığı sorunlardan birisi coğrafyanın ülke, yer adı, dağ ya da başkentleri ezberlemekten ibaret bir

bilim olduğu yönünde kamuoyunda ve coğrafyacı olmayanların zihninde oluşmuş olan kanaattir” (Arı, 2008:97) şeklindedir.

Orta öğretim coğrafya dersinde öğrencilere, ilgilerini çekebilmek ve anlamalarını kolaylaştırmak için yakın çevrelerinden başlayarak, ülkemizde ve dünyamızda olan coğrafi olayları anlatmalıyız. Bu coğrafi olayların sonuçlarında neler olduğunu iyi kavramalı, sonuçları hakkında bilgi sahibi olmalılar. Ülkemizde ve dünyamızda gerçekleşen coğrafi olayların, geleceğe etkisi üzerinde sorumluluk almalarının gerekliliği kavratılmalıdır. Belki çok klişe fakat doğru bir söz olan; dedelerinden aldıkları dünyayı torunlarına emanet edeceklerini öğretilmelidir.

Orta Öğretim Öğretmenleri Öğrencilerin İnsan ile Doğa Arasındaki Bağlantıyı Anlamalarını ve İnsanın Yaşadığı Doğaya Karşı Sorumluluk Bilincinin Geliştirilmesi ile ilgili olan amaçlara ulaşıldığını düşünmektedirler. Anketimizde yer alan, “Öğrencilerin insan ile doğa arasındaki bağlantıyı anlamalarını ve insanın yaşadığı doğaya karşı sorumluluk bilincinin geliştirilmesi” ile ilgili sorulara öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu katılıyorum ve kısmen atkılıyorum cevabı vermiştir. Buradan anlıyoruz ki; öğretmenler coğrafya dersinin “ insanın yaşadığı doğaya karşı sorumluluk alma” amacının öğrenciler tarafından ulaşıldığını düşünüyor.

5.1.4. Öğretmenlerin “Öğrencilerin Ülkemizin Üretim Potansiyeli Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olması ve Globalleşen Dünya Ülkeleri Arasındaki Etkileşimi Kavramaları” İle İlgili Genel Amaçlar Hakkındaki Görüşleri

Küresel gelişmeler, farklılıkları benimseyen ve “ötekinin” bakış acısı ile olaylara bakabilen vatandaşların yetiştirilmesini gerektirir. Sosyal bilgiler dersinde de, bu amaçla küresel vatandaşlık eğitiminin verilmesi gerektiği Merryfield ; Subedi, (2001) ve Sunal; Haas (2005) tarafından ifade edilmiştir. Bu yazarlar sosyal bilgiler dersinde “Küresel vatandaşlık” eğitiminin verilmesinin, öğrencilerin “öteki” gözüyle olaylara bakmalarını sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu şekilde, aktif vatandaşlar olarak problemlerin üstesinden gelmelerinin de kolaylaşabileceğini vurgulamışlardır.

Eğitimsel açıdan “bireyin küreselleşmesi”, çağın gereği olan bilgi ve beceri ile donanımlı ve kendi dışında olan insanlarla rekabete hazır olmasıdır. Bu nedenle “bireyin küreselleşmesi” şu özelliklere sahip olmasını gerektirir,

- Aldığı eğitim çağın gereklerine uygun olmalı,
- Belli bir meslek sahibi olmalı,
- Araştırmacı bir kişilikle, problemin kaynağına inmeli ve çözüm üretmeli,
- “Duygusal” ve “entelektüel” bir kişilikle, toplumsal ilişkilerde bulunmalı,
- Konuşma dili dışında, bir yabancı dil bilmelidir (Doğan, 2000:132).

Ulusal ve küresel bakış açısı, insan hakları ihlallerine ve savaşlara neden olan aşırı fanatizmin önüne geçebilir. Küresel eğitim ile eğitilen bireyler, küresel problemlere çözüm üretirken insanlar ve uluslar arasındaki çoklu bakış açılarını anlama ihtiyacı duyarlar. Küresel vatandaşlık eğitimi ile öğrenciler, bireylerin ve grupların ya da ulusların ortaklaşa alınacak kararlarının önemli olduğunu anlarlar (Sunal, Haas, 2005).

Araştırmada verilerden elde edilen bulgulara göre öğretmenler, “Öğrencilerin Ülkemizin Üretim Potansiyeli Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olması ve Globalleşen Dünya Ülkeleri Arasındaki Etkileşimi Kavramaları” İle İlgili Genel Amaçların ulaşılabilir düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Anket çalışmamızda bulunan “Öğrencilerin Ülkemizin Üretim Potansiyeli Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olması ve Globalleşen Dünya Ülkeleri Arasındaki Etkileşimi Kavramaları” amacına yönelik sorulara kısmen katılıyorum cevabını vermişler.

5.1.5. Öğretmenlerin “Öğrencilerin Araştırma ve Sorgulama Becerilerinin Geliştirilmesi” İle İlgili Genel Amaçlar Hakkındaki Görüşleri

Okullarda verilen eğitim- öğretim faaliyetleri ve öğretmen nitelikleri dikkate alındığında, öğrenciler için coğrafyanın anlamı ve coğrafya öğretiminde olumsuz sonuçlara ulaşıldığı görülür. Bu sonuçlar; okullarda coğrafya öğretiminin ezbere yönelik, yaratıcı ve bağımsız düşünceden yoksun, katı ve anlayışsız bir biçimde yapıldığını göstermektedir. Bu yargıyı bugün birçok eğitimci ve öğrenci coğrafyayı dağ, dere, ırmak, şehir isimlerini ezberlemek olarak algılaması (Akbulut, 2004, Başıbüyük ve Çıkılı 2002) desteklemektedir.

Orta öğretimde niçin, hangi yöntem-teknik ve ilkeler izlenerek ve hangi araç gereçler kullanılarak coğrafya eğitimi yapılmalıdır? Sorusu üzerinde, herhangi bir görüş belirtilmiş değildir. Bu önemli yöntem eksikliği nedeniyle, coğrafya bölümlerinden mezun olup da, meslek olarak coğrafya öğretmenliği branşını seçen öğretmenlerin, coğrafya derslerini, birçok

orta ğretim ğrencisi için sevimsiz dersler durumuna getirdikleri görülmektedir (Doğanay, 2002). Sorunun sadece yöntem eksikliği ile sınırlı olmadığını tespit eden Doğanay (2002); “Coğrafya eğitiminde yöntem eksikliği ve orta öğretimde akademik bilgi yüklenmeye kalkışılmasının aydınların zihninde bile coğrafyanın, tasvire dayanan ezbere bir ilim şeklinde yerleşmesi gibi, gerçek dış algılamaları da beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Yapılan bir araştırmada, okullarımızdaki coğrafya ğretiminde, geleneksel yöntemlerin (anlatım ve soru cevap) daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir (Saban, 2002).

Öztürk (2004) “Ortaöğretim coğrafya ğretmenlerinin ğretim yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterlilikleri” üzerine yaptığı çalışmasında “coğrafya ğretmenlerinin klasik yöntemler kullanmaya devam ettiğini, buna karşılık coğrafya öğretiminin vazgeçilmez unsurlarından biri olan gezi-gözlem yöntemini ‘hiçbir zaman’ kullanmadıklarını” tespit etmiştir. Coğrafya derslerinde gezi-gözlem gibi vazgeçilmez ğretim tekniklerinin kullanılmaması, coğrafya dersini monoton bir hale getirmektedir. Coğrafya dersinin içeriğinde çok sayıda terim, kavram ve yer adlarının bulunması da öğrencilerin öğrenmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, ğretim sırasında çok fazla ezbere dayalı bilgi verilmesi de, coğrafyanın sevimsiz bir ders olmasına ve bu dersin yanlış anlaşılmamasına sebep olmaktadır (şahin, 2001:85).

Orta ğretim coğrafya ders kitaplarında yer alan lme ve değerlendirme çalışmaları hem nicelik açısından hem de soruların nitelikleri açısından yetersizdir. 1941 yılından başlanarak 2005 yılına kadar coğrafya ğretim programlarında yapılan düzenlemeler köklü bir değişim ve yenilik getirmemekle birlikte, bazı konuların eklenip bazılarının da çıkarılmasına rağmen, programlar adeta birbirinin benzeri niteliklerini taşımıştır (Gümüş, 2004). Söz konusu dönemde içinde bulunan çağın özellikleri, değişen şartlar, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler programa yansıtılamamıştır. Bu olumsuz gelişmeler coğrafyanın yer adları ezberlemekten başka işleve sahip olmayan, sıkıcı bir ders olarak algılanmasına sebep olmuştur (Engin, Akbaş ve Gençtürk, 2003).

Coğrafya dersi uzun yıllar son derece sade, ayrıntıdan yoksun bir müfredata mahkm edilmiştir. Akademisyen coğrafyacılar tarafından üretilen yayınlarda, coğrafya ğretim programımızın uygar dünyanın coğrafya müfredatları ile kıyaslandığında pek çok eksiklere

sahip olduğu vurgulanmıştır. 2005–2006 eğitim–öğretim yılında ilk kez 9.sınıflarda uygulanacak olan yeni coğrafya müfredatı ile ciddi bir değişim gerçekleştirildi.

Bu konuda Demircioğlu (2004) şu tespiti yapmaktadır: “sosyal bilimlerin temel disiplinlerinden biri olan coğrafya dersinin genel amaçları arasında, çağımızın etkin bireylerinin sahip olması gereken ve üst düzey düşünme becerisi gerektiren amaçlardan bahsetmemiş olması, coğrafya müfredatımızın bulunduğu yeri göstermesi bakımından önemlidir”. Demircioğlu coğrafya dersi için, üst düzey düşünme becerisi gerektiren ders olduğunu belirtmiştir. Coğrafya dersinin 2005’te yenilenen genel amaçları arasında üst düzey düşünme beceri gerektiren yeni bir madde getirilmiştir.

Araştırmadaki verilerden elde edilen bulgulara göre öğretmenler, “Öğrencilerin Araştırma ve Sorgulama Becerilerinin Geliştirilmesi” İle İlgili genel amaçların ulaşılabilir düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Mesleki deneyim veya okulun bulunduğu çevre fark etmeksizin, öğretmenler öğrencilerin araştırma ve sorgulama becerilerinin yeterli düzeyde ulaşıldığını düşünmektedirler.

Süheyla Üçışık ve Sefa Sekin’in Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım adlı çalışmalarında günümüzde eksikliği hissedilen lise coğrafya müfredatının ortaya konularak çağımızın gereklerine uygun amaçlar belirlenmesi gerekliliği ele alınmıştır. Araştırmanın sonunda şu sonuca varılmıştır: Ülkemizde lise coğrafya öğretimine yönelik resmi ve yazılı ilk amaçlar listesi 1983 yılında Talim ve Terbiye Kurulunca onaylanıp,yürürlüğe konulmuştur. 2005 yılında yapılan değişikle bu on üç madde aynen kabul edilmiştir. On üç maddelik bu amaçların sekiz maddesi geçen yüzyıldan kalmadır. Söz konusu amaçlar 21. yüzyıla yönelik bir gençliğin yetiştirilmesi için yetersizdir. Çağdaş dünya devletlerinin öğretim programları ve amaçları incelenmeli, bunlarla uyumlu yeni program ve amaçlar hazırlanmalıdır. Avrupa Birliğine giriş sürecimiz de göz ardı edilmemeli, bu program ve amaçların hazırlanmasında AB ile uyumluluğa öncelik verilmelidir. Bütün bu çabaların sonucunda ülkemiz gençliğinin daha iyi eğitilmesi, dünyayı ve yurdunu tanıması sağlanacağı gerçeği unutulmamalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Orta Öğretim Coğrafya Öğretmenlerinin, coğrafya dersinin genel amaçlarına ulaşılma düzeyi hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Ülkesinin maddi ve manevi kaynaklarına, ürettiklerine sahip çıkan bilinçli yurttaşlar yetiştirilmesi ile ilgili soruların ulaşılma düzeylerinin belirlenmesi.

Ankete katılan orta öğretim coğrafya öğretmenlerine göre;

a- Öğrencilerin yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinçleri yeterli seviyededir.

b- Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkındaki bilgiye sahiptirler.

c- Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.

d- Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkındaki yeterli bilgiye sahiptirler.

e- Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözebilen, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.

2. Öğrencilerin Yakın Çevreden Başlayarak Ülkemizde Gerçekleşen Ekonomik ve Coğrafi Olayları Anlamaları ile ilgili soruların ulaşılma düzeylerinin belirlenmesi.

Ankete katılan orta öğretim coğrafya öğretmenlerine göre;

a- Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

b- Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varmışlardır.

c- Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

d- Öğrenciler, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

e- Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

3. Öğrencilerin İnsan ile Doğa Arasındaki Bağlantıyı Anlamalarını ve İnsanın Yaşadığı Doğaya Karşı Sorumluluk Bilincinin Geliştirilmesi ile ilgili soruların ulaşılma düzeylerinin belirlenmesi.

Ankete katılan orta öğretim coğrafya öğretmenlerine göre;

a- Öğrencilerin, ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinçleri yeterlidir.

b- Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

c- Öğrencilerin, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik bilgileri yeterlidir.

d- Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkındaki yeterli bilgiye sahiptirler.

e- Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşamla ilişkilendirebilecek bilgiye ulaşma düzeyleri yeterlidir.

f- Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğunu bilen, bu sebeple kaynakların israfından kaçınan “tasarruf bilincine” ulaşmış bireyler olarak yetişmektedirler.

g- Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmaktadırlar.

4. Öğrencilerin Ülkemizin Üretim Potansiyeli Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olması ve Globalleşen Dünya Ülkeleri Arasındaki Etkileşimi Kavramaları

Ankete katılan orta öğretim coğrafya öğretmenlerine göre;

a- Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

b- Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

c- Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.

d- Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkındaki bilgiye ulaşma düzeyleri yeterlidir.

e- Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

f- Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

5. Öğrencilerin Araştırma ve Sorgulama Becerilerinin Geliştirilmesi

Ankete katılan orta öğretim coğrafya öğretmenlerine göre;

a- Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının yeryüzünde dağılışlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek bilgiye ulaşmışlardır.

b- Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetiştirmeleri için yeterli bilgi ve donanımına ulaşmışlardır.

Öneriler:

1-Dersin genel amaçlarını gerçekleştirebilecek konular ile müfredat programı hazırlanmalıdır.

2-Dersin amaçları, her konunun hedeflerini, öğrenme ve öğretme etkinliklerini içeren öğrenci merkezli bir öğretim programı hazırlanmalı.

3- Dersin amaçlarının gerçekleştirilebileceği yeterli süre derse ayrılmalıdır.

4- Ders kitaplarının içeriği, dersin amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.

5- Okullarda coğrafya araç-gereçlerinin bulunacağı birer coğrafya sınıfı bulunmalı.

6-İnternet aracılığıyla coğrafya öğretiminde öğrenci merkezli öğretim gerçekleştirilebilir. Böylece; öğrenciler sadece sınıf ortamında değil, kendi başlarına da konularla ilgili bilgi öğrenebilecek ve üretebilecektir.

7-Öğrencilerin görerek ve yaşayarak öğrenmesi için gezi, gözlem faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.

8-Zor anlaşılan konuların sebeplerini tespit etmek için öğrencilerle anket ve mülakat yapılmalı. Bu konulara yönelik teşvik edici ödüllü yarışma ve projeler tespit edilmeli.

9-Öğretmenler anlatacakları konuları ülkenin sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamı ile bağlantısını kurarak, güncel olaylardan örnekler vererek işlemelidir.

10-Kullanılan araç- gereçler ve teknikler öğrencilerin fiziksel zihinsel ve sosyal çevresine uygunluk göstermelidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Akınoğlu, O. (2004), “Yapılandırmacı Öğrenme Ve Coğrafya Öğretimi”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı: 10, Temmuz, İstanbul.

Aladağ, C. (2003). **Profili ve Öğretmen Görüşleri Işığında Müfredat Değerlendirilmesi**. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü . Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Alkan, C. (1991). **Eğitim Teknolojisi Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi**. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No: 167, Ankara.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (2004). **Temel Eğitim Programı ve Bu Programın Gerçekleştirilmesinde 16.08.1997 Günlü, 4306 Sayılı Yasanın Katkılarının Araştırılıp Denetlenmesine İlişkin Rapor Özeti**, Sayı: 2004/2 Tarih: 12/02/2004, (http://www.cankaya.gov.tr/tr_html/DDK/teb.htm).

Demiralp, N. (2007). “Coğrafya Öğretiminde Materyaller Ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 15 (1), 377.

Demirci, A. (2006). “Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Türkiye’deki Yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programına Göre Coğrafya Derslerinde Uygulanabilirliği”, **4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri**, Fatih Üniversitesi, 13 – 16 Eylül, İstanbul.

Demirel Özcan (1998). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Kardeş Kitap Yayınevi Şafak Matbaacılık Ankara.

Demirel Özcan, (1992). “Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 7, Ankara.

Demirel, Ö. (2005). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Pegema Yayıncılık, Ankara.

Doğan, İ. (2000). **Sivil Toplum Ondan Bizde De Var**. Sistem Yayıncılık, İstanbul

Doğanay, Ahmet (2002). **Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde**, (Ed. Cemil Öztürk, Dursun Dilek) Ankara: PegemA Yayıncılık.

Doğanay, H. (2002). **Coğrafya Öğretim Yöntemleri (5.Baskı)**. Erzurum: Aktif Yayınevi.

Efe, R. (1997). Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metot ve Teknikler, Marmara Coğrafya Dergisi, 1, 135 – 149.

Ekiz, Durmuş (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**, Ankara, Anı Yayıncılık

Erdem, Ali Rıza (2005). **Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2.

Ertürk, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, Meteksan Lmt. Şti.

Ferrari, J. (2007). **School Geography Has Lost Its Way** <http://www.theaustralian.news.com.au/story/0,20867,21757233-13881,00.html>

Gökçe, A.T., (2008). “Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim”, **D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**.

Göksu, M. S. (1998). “Öğretmen Davranışlarındaki Değişiklikler ve Sebepleri”. **Marmara Üniversitesi Dergisi**

Gözütok, F. (2003).”Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları”. **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı 160.

Güngördü, E. (2002). **Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Halaç O., (1998). **İşletmelerde Simülasyon Teknikleri**, Alfa Yay., İstanbul.

Jacobs, H.H. (2001). **New trends in curriculum**. Independent School, 61:1, 3-18.

Jansen, W.A. (2004). **The influence of the curriculum organization on study progress in higher education**. Higher Education. 47, 411-435.

Kamber, T. (2007). **2005-2006 Yeni Öğretim Programında Sosyal Bilgiler Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliğinin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Uşak.

Kocacık, F. (2003). “Bilgi Toplumu Ve Türkiye”, **Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. C:27. No: 1.

Koçak, H. (2007). **Yeni Coğrafya Öğretim Programında Bazı Tarım Konularının Öğretiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanımı**, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Küçükahmet, L. (2001). **Öğretim İlke Ve Yöntemleri** (Genişletilmiş 9.Baskı). İstanbul: Alkım Yay.

Küçükkaragöz Savaş (1997). **Program Geliştirme Kaynak Metinler**, Genişletilmiş 2. Baskı Kuzucular Ofset Konya

Leathwood, C. ve D. Phillips (2000). **Developing curriculum evaluation research in higher education: Process, politics and practicalities**. Higher Education. 40, 313-330.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2005). **Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Devlet Kitapları**, Basım evi Ankara.

MEB, (1992). **Seçmeli Coğrafya Ders Programları**, Ankara.

MEB, (2003). “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları”, **MEB Dergisi**, Sayı: 159.

MEB, (2005). **Lise Coğrafya Öğretim Programı**, Ankara

Meydan, A. (2001). **İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretimi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Laboratuar ve Görsel - İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Niteliksel Gelişimine Etkisinin Değerlendirilmesi**, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Nas Recep (2000). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Program, Yöntem ve Etkinlikler**, Ezgi Kitabevi Bursa

Ornstein, A. C. (1988). **Curriculum foundations, principles and issues**. Prentice Hall, U.S.A.

Print, M. (1993). **Curriculum development and design**. 2nd. Ed. St. Leonards. AllenveUnwin.

Özer, Bekir. (2002). “İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri”. **Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi**. Cilt 1 Sayı 1. Ankara.

Özey, R. (2002). **Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği**, Aktif Yayınları, İstanbul.

Sunal, C. S., Haas, M. E. (2005). **Social Studies For The Elemantary And Middle Grades**. United States Of America: Pearson Education.

Şahin, C. (2001). **Türkiye’de Coğrafya Öğretimi(Sorunlar ve Çözüm Önerileri)**, Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.

Şahin, K. (2003). “Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Eğitimi Müfredat Programları”. **Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı (09–12 Temmuz 2002) Bildiriler**. 09 – 12 Temmuz. Ankara: Gazi Kitabevi, 74 – 91.

Şahin, T. (2006). **Bilim, Bilimler Ve Bilgi Alanları**. Dikey Yayıncılık, Ankara.

Uzunöz, A. K. (2004) **Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Belirlenmesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Coğrafya Eğitimi Programı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Tuna, F. (2008). **Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Proje Tabanlı Öğrenimi Desteklemek Amacı İle Coğrafi Bilgi Sistemlerinden (CBS) Yararlanma**, Marmara

Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

Tüysüz, S., Yıldırım, S. (2006). **İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Tuna Matbaacılık, Ankara.

Varış, F. (1997). **Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikleri”**. Ankara: Alkım Yayınları.

Varış, F. (1996). **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Alkım Yayıncılık.

Yaşar, S. (2006). “Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi”, (**Yeni İlköğretim Programları Değerlendirme Sempozyumu 14-16 Kasım 2005**), Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri.

Ek-1

ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA ÖĞRETİMİNİN GENEL AMAÇLARI

Orta Öğretim kurumlarının Coğrafya dersleri programı Talim Terbiye Kurulu'nun 14.07.2005 gün ve 198 sayılı kararıyla kabul edilmiş programın amaçları öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğı potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğünün bilincine varır.

13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

Ek-2

ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA DERSİNİN GENEL AMAÇLARINA ULAŞILABİLİRLİK DÜZEYİ HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ANKETİ

Yönerge:

Bu çalışmanın amacı, 2009-2010 eğitim öğretim dönemi Orta öğretim Coğrafya öğretiminin genel amaçlarına ulaşılabilirlik düzeyi hakkında öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu ankette bulunan sorular ve verecek olduğunuz cevaplar tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerinizin öğrenilmesi için hazırlanmıştır. İkinci bölüm ise; Coğrafya dersinin ünite konularının tamamlandıktan sonra öğrencinin, programın öğretiminin genel amaçlarına ulaşılabilirlik düzeyi hakkındaki görüşlerinizin belirlenmesi için hazırlanmıştır.

Katılımınız için teşekkür ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Mesleki deneyiminiz

1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21-25 () 26 ve + ()

1.2 Cinsiyetiniz Bay () Bayan ()

1.3 Hangi alandan mezunsunuz?

Sos. Bil. Öğr. () Coğ. Öğr. () Fen- Ede.Coğ. Böl () Fen-Ede. Tarih Böl.() Tarih Öğr. ()

1.4 Hangi okul türünde görev yapıyorsunuz?

Fen Lisesi ()

Anadolu Lisesi ()

Anadolu Öğretmen Lisesi ()

Genel Lise ()

Mesleki Ve Teknik Eğitim Veren Lise ()

Kız meslek Lisesi ()

Diğer ()

1.5 Haftada kaç saat derse giriyorsunuz?

1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21-25 () 26 ve 30 ()

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 Öğrenciler yakın çevreden başlayarak, ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilincine ulaşmışlardır.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.2 Öğrenciler coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” oluşmasındaki önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.3 Öğrenciler bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin dünya üzerindeki konumu ve önemi hakkında yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.4 Öğrenciler, Ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu taşımaktadırlar.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.5 Öğrenciler çeşitli coğrafya olaylarının (Tabi, Beşeri, Ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını ve bunların sebep ve sonuç ilişkileri hakkında sorgulama yapabilecek yeterli bilgiye ulaşmışlardır.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.6 Öğrenciler ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilincine sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.7 Öğrenciler coğrafi olayların insan hayatı üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.8 Öğrenciler, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek, koruma ve önlem alma yollarına yönelik yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.9 Öğrenciler insanların birbirleriyle ve coğrafi çevreyle karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.10 Öğrenciler insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yolları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.11 Öğrenciler, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında nasıl faydalı birer birey olacakları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.12 Öğrenciler insanın yaşam alanı olarak, evrenin temel unsurlarını yaşamla ilişkilendirebilecek bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.13 Öğrenciler kaynakların sınırlı olduğu, bu sebeple kaynakların israfından kaçınarak “tasarruf bilincine” sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.14 Öğrenciler doğa ve insan sistemlerinin işleyişini kavrayıp ve doğayı koruma alışkanlığına ulaşmışlardır.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.15 Öğrenciler Türkiye’nin sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine ulaşmıştır.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.16 Öğrenciler komşu ve uzak ülkelerin, ülkemizi ilgilendiren yönleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.17 Öğrenciler, Milletlerin birbirine muhtaç olduklarının ve işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarının farkındadırlar.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.18 Öğrenciler, milletler arası sorunların karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.19 Öğrenciler, Türkiye’nin başlıca tarım, endüstri ve ticari ilişkileri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.20 Öğrenciler, Dünya milletleri arasındaki ekonomik bağlar hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.21 Öğrenciler, ülkemizin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.22 Öğrenciler, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yer altı kaynakları ile turistik zenginlikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.23 Öğrenciler, bulundukları çevrenin, bölgenin ve diğer bölgelerin tabii özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.24 Öğrenciler yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen ve inceleyip öğrenen birey olarak yetişmektedirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

2.25 Öğrenciler, yurdumuzun ve milletimizin sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, aydın bireyler olarak yetişmektedirler.

Kesinlikle katılıyorum() Katılıyorum() Kısmen katılıyorum() Katılmıyorum() Kesinlikle katılmıyorum()

EK-3

ANKETİN UYGULANMASI İÇİN VALİLİKTEN ALINMIŞ İZİN BELGESİ

TC.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.60.00.03.04.311/ 2903
Konu : Anket İzni Verilmesi

10/02/2010

VALİLİK MAKAMINA
TOKAT

Karadeniz Teknik Üniversitesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi Yasemin ERTÜRK TEMİZKAN' ın ilimiz merkezindeki ortaöğretim okullarındaki coğrafya öğretmenlerine "Ortaöğretim Coğrafya Dersinin Genel Amaçlarına Ulaşabilirlik Düzeyi Hakkında Öğretmen Görüşleri" konusunda hazırlanmış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmasını uygulamak istenmektedir.

Söz konusu anket çalışmasının ilimiz merkezindeki ortaöğretim okullarındaki coğrafya öğretmenlerine uygulanması müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğünde olurlarınıza arz ederim.

Yaşar PETEK
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
10/02/2010

Hacı Mehmet KARA
Vali a.
Vali Yardımcısı

EGİTİME %100 DESTEK	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Hükümet Konağı Kat 3 60100 Tokat Hizmetçi Eğitim Şubesi	Tel : (0356) 214 10 17-170 Faks : (0356) 214 11 86 İnternet: http://tokat.meb.gov.tr E-mail : hizmetci60@meb.gov.tr
------------------------------------	--	---

ÖZGEÇMİŞ

Yasemin ERTÜRK TEMİZKAN, 16.04.1984 tarihinde Trabzon'da doğdu. İlköğretimini Trabzon Cudibey İlköğretim okulunda, ortaöğretimini Araklı Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 2002 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünü kazanıp, 2007 yılında bu bölümden mezun oldu. Aynı yıl Karadeniz teknik Üniversitesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans programına başladı.

Temizkan evlidir ve yabancı dili İngilizcedir.